

NUORISOBAROMETRI 2/1996

Elokuun lopulla toteutettu nuorisobarometri on neljäs nuorten asenteita ja arvomaailmaa peilaava selvitys. Nuorisoasiain neuvottelukunnan toteuttamat nuorisobarometrit sijoittuvat tilanteeseen, jossa lamas-ta toipuneeseen Suomeen on jäänyt massatyöttömyyden ongelma, Suomi on liittynyt Euroopan Unionin jäseneksi ja puheet politiikan, talouden ja yleisen kehityksen muutosprosessin väistämättömyydestä ovat yleistyneet. Valtakunnallisten nuorisobarometrien keskeinen kysymysjoukko on liittynyt nuorten suhtautumiseen työhön, työttömyyteen ja koulutukseen. Vuoden 1996 ensimmäinen barometri keskittyi tarkastelemaan juuri näitä kysymyksiä.

Työttömyyden yhteydessä on noussut esiin kysymys nuorten syrjäytymisestä työmarkkinoilta sekä siihen liittyen on epäilty nuorten menettävän uskonsa tulevaisuuteen ja halun kouluttaa itseään. Työhön ja koulutukseen liittyvät barometrit ovat antaneet kuvan nuorisosta, joka arvostaa perinteistä palkkatyötä ja on valmis aloittamaan työuran vaihtoehtoisinkin keinoin. Samoin aiemmat barometrit antavat kuvan nuorisosta, jonka halu kouluttaa itseään on säilynyt korkeana. Koulutuksen arvostus ja halu hakeutua koulutukseen omien valmiuksien parantamiseksi on säilynyt korkeana myös työttömien nuorten keskuudessa.

Nuorten kohdalla on yleisessä keskustelussa nostettu esiin usein myös kysymys nuorten passiivisuudesta suhteessa politiikkaan ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Syksyn 1996 barometrissä tarkastelu kohdentuukin nuorten suhtautumiseen erilaisiin yhteiskunnallisiin instituutioihin sekä edustuksellisten elinten ohi ja sijasta tapahtuvaan vaikuttamiseen. Kansalaisyhteiskunnan tuleamista on ennakoitu yleisesti. Kansalaisyhteiskunnan määrittelyssä etsitään usein valtio- ja puoluekeskeiselle päätöksenteolle rinnakkaista tai vaihtoehtoista tapaa toimia. Syksyn nuorisobarometrissä tarkastellaankin juuri nuorten suhdetta ja valmiutta vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon muillakin keinoin kuin pelkästään äänestämällä. Nuorten valmiutta vaikuttamiseen kartoittavien kysymysten ohella barometrissä kartoitetaan nuorten suhtautumista ja hyväksyntää suoraan toimintaan sekä suoraa toimintaa harjoittaviin ryhmiin.

Vuodesta 1994 tehtyjen barometrien aikana merkittävä suomalaiseen todellisuuteen vaikuttanut muutos on ollut maamme liittyminen Euroopan Unionin jäseneksi. Syksyn barometrissä onkin tarkasteltu nuorten asennoitumista ja suhtautumista Euroopan Unioniin, luottamusta siihen ja odotuksia EU:ssa tehtä-

viä päätöksiä kohtaan. Samalla barometrissä on tarkasteltu nuorten luottamusta Euroopan Unioniin instituutiona verrattuna kansallisiin instituutioihin.

Talouden taantuman ja sitä seuranneen massatyöttömyyden on arveltu vaikuttavan myös yleiseen moraaliseen ilmapiiriin. Nuorisobarometreissa on aiemmin tarkasteltu nuorten yleisessä asenneilmapiirissä tapahtuneista muutoksia. Syksyn barometrissä peilattiin nuorten suhtautumista laittomaan toimintaan tai laittomiin toimiin. Kysymyksen asetteluilla haluttiin selvittää sitä, onko nuorten moraali tai moraalikäsitteet muuttuneet ja löystyneet yhteiskunnallisen muutoksen vauhdissa.

Nuorisobarometrin haastatellut toteutettiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä 19. - 30.8.1996. Otoksena tutkimuksessa oli 1682 suomenkielistä, vuosina 1966 - 1980 syntynyttä nuorta. Haastatteluja saatiin kaikkiaan 1432 ja kadoksi jäi 241 henkilöä (14 %). Suurin syy katoon oli nuorten tavoittamattomuus. Haastattelun keskimääräinen kesto oli 16 minuuttia. Puhelimitse haastatteluista tehtiin 96 %.

LUOTTAMUS YHTEISKUNNALLISIIN INSTITUUTIOIHIN

Syksyn nuorisobarometrissä tiedusteltiin haastatelluilta nuorilta heidän suhdettaan yhteiskunnallisiin instituutioihin. Tutkimuksessa nuorilta kysyttiin heidän luottamustaan kolmeentoista eri yhteiskunnalliseen instituutioon. Yleisissä asennetutkimuksissa on korostunut suomalaisten tietynlainen poliittinen vieraantuminen. Yhteiskunnallinen osallistuminen ei kiinnosta ja vaikutusmahdollisuuksia epäillään. Äänestäminen koetaan merkitykselliseksi mutta poliittiset puolueet ja niiden toiminta koetaan etäiseksi ja osin jopa epäilyttäväksi. Suhtautumisessa yhteiskunnallisiin instituutioihin nuoret eivät muodosta yhtenäistä joukkoa, vaan eroja luottamuksessa instituutioiden toimintaan on eri ryhmien välillä. Naisten kohdalla toisaalta kriittisyys ja toisaalta halu vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan muutenkin kuin äänestämällä on usein miehiä suurempaa. Samoin vanhimman ja nuorimman haastattelussa mukana olleen ryhmän välillä on selviä eroja suhtautumisessa yhteiskunnallisiin instituutioihin. Muista nuorista eroaa asenteiltaan selkeästi työttömät nuoret, joilla ei ole mitään ammatillista koulutusta. Tämän ryhmän osuus koko aineistosta ei ole suuri, mutta ryhmä profiloituu kuitenkin selkeästi kaikkein kriittisimpänä suhteessa yhteiskunnallisiin instituutioihin.

Nuorisobarometrin antaman tuloksen mukaan nuorten suhde politiikkaa noudattaa 1990-luvun yleisten asennemittausten linjaa. Nuoret suhtautuvat selvän epäilevästi poliittisiin puolueisiin ja niiden toimintaan. Kysyttäessä "Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan" poliittisiin puolueisiin ilmoitti haastatelluista nuorista luottavansa paljon aino-

astaa yksi prosentti haastatelluista. Vastaavasti poliittisiin puolueisiin ei luottanut lainkaan 13 % haastatelluista nuorista. Jonkin verran poliittisiin puolueisiin ilmoitti luottavansa kaikista haastatelluista 45 % ja vähän 37 %. Luottamus puolueisiin vaihteli eri vastaajaryhmien kesken. Ikäryhmittäin tarkasteltuna kriittisimmin puolueisiin suhtautuivat vanhimmat haastatellut nuoret (25 - 29 -vuotiaat). Tässä ryhmässä peräti joka viides vastaaja ilmoitti, ettei luota lainkaan poliittisiin puolueisiin. Vastaavasti nuorimmassa ikäluokassa (15 - 19 -vuotiaat) täydellisen epäluottamuksen poliittisia puolueita kohtaan myönsi kahdeksan prosenttia haastatelluista.

Työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla luottamus poliittisiin puolueisiin oli myös alhainen. Näistä alle prosentti ilmoitti luottavansa poliittisiin puolueisiin ja niiden toimintaan paljon. Vastaavasti yli neljännes (27 %) työttömistä ilmoitti haastattelussa, ettei luota poliittisiin puolueisiin lainkaan. Työttömyys näyttää vievän nuorilta luottamuksen poliittisia toimijoita kohtaan. Vanhimmassa ikäryhmässä työttöminä olevista nuorista kolmannes ei luottanut poliittisiin puolueisiin lainkaan. Työttömistä nuorista ryhmä, jolta puuttui ammatillinen koulutus suhtautui myös varsin epäluuloisesti poliittisia puolueita kohtaan. Tässä ryhmässä peräti 42 % vastanneista ilmoitti, ettei luota puolueiden toimintaan lainkaan.

Alueellisesti vähiten poliittisiin puolueisiin luotettiin Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Kuopion läänissä, joissa haastatelluista vajaa viidennes ei luottanut poliittisiin puolueisiin lainkaan. Vastaavasti Vaasan läänissä täydellisen epäluottamuksen puolueita kohtaan ilmaisi "vain" kuusi prosenttia haastatelluista. Vanhempien koulutustaustalla näyttävä vaikutusta myös nuorten suhtautumiseen poliittisiin puolueisiin. Mitä korkeampi vanhempain koulutustausta oli, sitä alhaisemman luvun epäluottamus puolueita kohtaan sai.

Kysyttäessä nuorten suhdetta eduskuntaan tai luottamusta siihen 7 % haastatelluista ilmoitti luottavansa eduskuntaan paljon. Jonkin verran luotti eduskuntaan puolestaan 49 % vastanneista, vähän 33 % ja ei lainkaan 9 prosenttia. Suhtautumisessa eduskuntaan työttömät nuoret olivat kaikkein kriittisimpiä. Näistä 4 prosenttia ilmoitti luottavansa eduskunnan toimintaan paljon ja vastaavasti 17 % ilmoitti, ettei luota eduskuntaan lainkaan. Vailla ammatillista koulutusta olevista työttömistä nuorista eduskuntaan ei luottanut lainkaan tai luotti vain vähän 72 % vastanneista. Epäluottamus eduskuntaa kohtaan kasvaa iän myötä. Suurin epäluottamus eduskuntaa kohtaan oli ikäryhmittäin tarkasteltuna vanhimmassa haastateltujen joukossa. Samoin koulutustausta vaikutti selkeästi suhtautumiseen eduskuntaan. Mitä korkeampi koulutus nuorilla on, sitä enemmän he luottavat eduskunnan toimintaan. Ammattikoulun suorittaneista joka kymmenes ei luottanut eduskuntaan ja vastaavasti korkeakoulututkinnon suorittaneista kaksi prosenttia ilmoitti haastattelussa, ettei luota lainkaan eduskuntaan. Luottamusta eduskuntaan kohtaan lisäsi nuorten keskuudessa myös vanhempien koulutus. Mitä korkeammin koulutettu

vanhemmat olivat, sitä enemmän nuoret luottivat eduskuntaan. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista useampi kuin joka kymmenes ilmoitti luottavansa eduskuntaan paljon.

Luottamus kunnanvaltuustoihin oli pitkälti samankaltainen kuin luottamus eduskuntaan. Viisi prosenttia kaikista haastatelluista nuorista ilmoitti luottavansa valtuustoihin paljon, jonkin verran luotti 54 % , vähän 29 % ja ei lainkaan 6 %. Kriittisin ryhmä oli kunnanvaltuustojenkin kohdalla työttömät tai lomautetut nuoret, joista 12 % ei luottanut lainkaan valtuustoihin. Samoin vanhin haastattelussa mukana ollut ikäryhmä oli kriittinen myös valtuustojen suhteen. Kahdeksan prosenttia 25 - 29 -vuotiaista ei luottanut lainkaan valtuustoihin. Nuorimmassa ryhmässä vastaava luku oli kolme prosenttia.

"Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan"

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
Poliittiset puolueet	1%	45%	37%	13%	4%
Eduskunta	7%	49%	33%	9%	3%
Kunnanvaltuustot	5%	54%	29%	6%	6%

Puolueiden ja edustuksellisten instituutioiden sijasta nuoret näyttävät luottavat poliisiin, puolustusvoimiin ja oikeuslaitokseen. Poliisin suhteen nuorten luottamus oli esitetyistä instituutioista kaikkein varauksettomin. Paljon tai jonkin verran poliisiin ilmoitti kaikista haastatelluista luottavansa 93%. Vastaavasti vähän poliisiin luotti viisi prosenttia ja ei lainkaan ainoastaan yksi prosentti vastanneista. Eri ryhmien suhteen luottamusta poliisia kohtaan tarkasteltaessa erottuvat työttömät ja lomautetut nuoret. Näistä 87 % ilmoitti luottavansa poliisiin paljon tai jonkin verran ja vastaavasti 4 % ilmoitti haastattelussa, ettei luota lainkaan poliisiin. Alueellisesti tarkasteltuna poliisiin luotettiin eniten Keski-Suomen, Lapin, Vaasan ja Oulun lääneissä, joissa korostui paljon poliisiin luottavien osuus vastanneista. Vastaavasti pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla luottamus poliisia kohtaan oli alhaisempaa tarkasteltaessa paljon luottavien nuorten osuutta.

Puolustusvoimiin kaikista haastatelluista ilmoitti luottavansa paljon tai jonkin verran 87 % vastanneista. Vastaavasti vähän puolustusvoimiin luotti 8 % ja ei lainkaan 3 % vastanneista. Suhtautumisessa puolustusvoimiin tuli eroja miesten ja naisten kesken kun tarkasteltiin paljon puolustusvoimiin luottavien osuuksia. Miehistä puolustusvoimiin ilmoitti luottavansa paljon yli puolet (51 %) vastanneista ja naisista puolestaan 42 %. Samoin eroja tuli tarkasteltaessa suhdetta puolustusvoimiin eri ikäryhmissä. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) puolustusvoimiin ilmoitti luottavansa paljon puolet (51 %) vas-

tanneista ja vanhimmassa haastatellussa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) paljon puolustusvoimiin luotti 41 % vastanneista. Puolustusvoimienkin kohdalla erottui työttömien ja lomautettujen nuorten joukko. Näistä 38 % ilmoitti luottavansa puolustusvoimiin paljon ja vastaavasti ei lainkaan ilmoitti luottavansa 5 % vastanneista. Alueellisesti puolustusvoimiin luotettiin eniten Keski-Suomen, Vaasan ja Kuopion lääneissä, joissa yli puolet vastanneista ilmoitti luottavansa paljon puolustusvoimiin. Vastaava luku pääkaupunkiseudulla oli 40 %.

Puolustusvoimain suhteen nuorten luottamus noudattaa pitkälti aiemmissa barometreissä tulleita tuloksia. Nuoret suhtautuvat varsin myönteisesti puolustuslaitokseen ja sen olemassaoloon. Vuoden 1995 barometrissä lähes 80 % nuorista katsoi Suomen tarvitsevan itsenäisen ja vahvan puolustuslaitoksen. Tuolloin ainoastaan neljä prosenttia kaikista nuorista katsoi, ettei Suomi tarvitse vahvaa puolustuslaitosta.

Poliisin ja puolustusvoiman ohella haastatellut nuoret luottivat oikeuslaitokseen. Tämän kohdalla 88 % ilmoitti luottavansa siihen paljon tai jonkin verran, 9 % vähän ja 2 % ei lainkaan. Oikeuslaitokseen luottamisen kohdalla saatiin eroja myös vastaajaryhmien välille, kun tarkasteltiin paljon luottavien osuuksia. Miehistä oikeuslaitokseen luotti paljon 42 % vastanneista ja naisista 36 %. Työttömien ja lomautettujen nuorten kohdalla oikeuslaitokseen luotti paljon 28 % vastanneista. Alueellisesti oikeuslaitokseen luotettiin eniten Vaasan, Lapin, Keski-Suomen ja Oulun lääneissä, joissa paljon oikeuslaitokseen ilmoitti luottavansa yli 40 % vastanneista. Pääkaupunkiseudulla vastaava luku oli 39 % mutta muulla Uudellamaalla 32 %.

"Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan"

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
Poliisi	57%	36%	5%	1%	1%
Puolustusvoimat	46%	41%	8%	3%	2%
Oikeuslaitos	39%	49%	9%	2%	1%

Kunnan ja valtion virkamiehiin haastatelluista nuorista luotti paljon 9 % ja jonkin verran 59 % vastanneista. Vähän virkamiehiin luotti 25 % ja ei lainkaan 5 % vastanneista. Työttömistä ja lomautetuista nuorista virkamiehiin ei luottanut lainkaan 12 % vastanneista, kun vastaava luku palkansaajien kohdalla oli 5 % ja koululaisten ja opiskelijoiden kohdalla 3 %.

Valtioon liittyvien instituutioiden ohella barometrissä tiedusteltiin myös nuorten suhdetta ay-liikkeeseen, kirkkoon, pankkeihin ja suuryrityksiin. Ammattiyhdistysliikkeeseen nuorista haastatelluista luotti paljon 17 %, jonkin verran 52 %, vähän 17 % ja ei lainkaan 6 %. Luottamuksessa ammattiyhdistysliikkeeseen tuli eroja eri vastaajaryhmien kesken tarkasteltaessa luottamuksen ääripäitä. Naiset luottivat miehiä useammin ammattiyhdistykseen; miehistä ay-liikkeeseen ei luottanut lainkaan 7 % vastanneista ja naisista vastaavasti ilmoitti ajattelevansa 4 % vastanneista. Työttömistä nuorista joka viides ilmoitti luottavansa ay-liikkeeseen paljon ja vastaavasti 5 % ei luottanut ay-liikkeeseen lainkaan. Palkansaajista puolestaan 22 % luotti paljon ja 7 % ei lainkaan. Ammattikoulun käyneistä nuorista joka neljäs (25 %) luotti ay-liikkeeseen paljon kun vastaava luku korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten kohdalla oli 9 %. Alueellisesti tarkasteltuna ay-liikkeeseen luotettiin eniten Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen, Mikkelin, Vaasan ja Lapin lääneissä, joissa yli 20 % vastanneista nuorista ilmoitti luottavansa ay-liikkeeseen paljon. Vastaava luku pääkaupunkiseudulla oli 14 %.

Kirkkoon suomalaisista nuorista luotti paljon joka viides. Jonkin verran kirkkoon luotti 46 %, vähän 19 % ja ei lainkaan 13 % haastatelluista nuorista. Kirkkoon luottamisenkin kohdalla eroja eri vastaajaryhmien kesken saatiin, kun tarkasteluun otettiin paljon ja toisaalta ei lainkaan luottavien osuudet. Naiset luottivat miehiä useammin kirkkoon yhteiskunnallisena instituutiona; naisista kirkkoon ei luottanut lainkaan 9 % vastanneista, kun miesten kohdalla vastaava luku oli 16 %. Luottamus kirkkoon on barometrin antaman tuloksen mukaan sidoksissa myös ikään. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19-vuotiaat) kirkkoon ilmoitti luottavansa paljon joka neljäs (25 %) haastatelluista ja vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29-vuotiaat) kirkkoon luotti paljon 16 % vastanneista. Työttömien ja lomautettujen nuorten kohdalla kirkkoon luotti paljon 16 % ja ei lainkaan 19 % vastanneista. Vailla koulutusta olevista työttömistä nuorista kirkkoon luotti paljon vain 3 % vastanneista ja vastaavasti kirkkoon tässä ryhmässä ei luottanut lainkaan neljännes vastanneista. Alueellisesti kirkkoon luotettiin eniten Vaasan läänissä, jossa reilusti yli kolmannes (37 %) vastanneista ilmoitti luottavansa kirkkoon paljon ja vastaavasti 8 % ei luottanut lainkaan. Pääkaupunkiseudulla kirkkoon luotti barometrin mukaan paljon 15 % ja ei lainkaan 19 % vastanneista.

Liike-elämän osalta barometrissä tiedusteltiin nuorten luottamusta pankkeja ja suuryrityksiä kohtaan. Suuryrityksiin haastatelluista nuorista luotti paljon tai jonkin verran kaikista haastatelluista nuorista 77 %, vähän 15 % ja ei lainkaan 4 %. Eroja eri ryhmien välille tuli, kun tarkasteltiin paljon suuryrityksiin luottavien nuorten osuuksia. Miehistä suuryrityksiin luotti paljon 23 % ja naisista 16 % vastanneista. Palkansaajista suuryrityksiin luotti paljon 21 % ja työttömistä ja lomautetuista nuorista 15 % vastanneista. Suuryrityksiä vähemmän nuoret luottivat barometrin antaman tuloksen mukaan pankkeihin; paljon tai

jonkin verran pankkeihin luotti lähes kaksi kolmasosaa haastatelluista nuorista. Paljon pankkeihin luotti 17 % vastanneista ja vastaavasti ei lainkaan 8 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä pankkeihin luotti paljon 23 % ja ei lainkaan 3 % vastanneista. Vastaavat luvut vanhimmassa ikäryhmässä olivat 12 % ja 14 %. Työttömien ja lomautettujen nuorten kohdalla pankkeihin luottamisen kohdalla ei tullut merkittävää poikkeamaa muihin nähden. Työttömät nuoret luottivat pankkeihin jopa enempi kuin palkansaajat. Työttömistä nuorista ilmoitti luottavansa paljon pankkeihin 17 % vastanneista kun palkansaajien kohdalla vastaava luku oli 12 %.

"Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan paljon jonkin verran, vähän vai ei lainkaan"

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
Ammattiyhdistysliike	17%	52%	17%	6%	9%
Kirkko	21%	46%	19%	13%	2%
Suuryritykset	19%	58%	15%	4%	4%
Pankit	17%	47%	26%	8%	1%

Syksyn nuorisobarometrissä tiedusteltiin yhteiskunnallisten instituutioiden kohdalla myös nuorten luottamusta Tasavallan Presidenttiä kohtaan. Nuorista 74 % ilmoitti luottavansa Tasavallan Presidenttiin paljon tai jonkin verran. Kuusi prosenttia vastanneista ei puolestaan luottanut lainkaan Tasavallan Presidenttiin. Tarkasteltaessa paljon Tasavallan Presidenttiin luottavien nuorten osuuksia tuli eroja miesten ja naisten kesken. Naisista Tasavallan Presidenttiin luotti paljon 21 % vastanneista kun miesten kohdalla vastaava luku oli 28 %. Alueellisesti tarkasteltuna Presidenttiin luotettiin eniten Pohjois-Karjalan ja Hämeen lääneissä, joissa 30 % vastanneista nuorista ilmoitti luottavansa paljon Tasavallan Presidenttiin. Pääkaupunkiseudulla vastaava luku oli 23 % ja muun Uudenmaan kohdalla 17 %.

Nuorisobarometrissä mitattiin myös nuorten luottamusta Euroopan Unionia kohtaan. Kaikista haastatelluista 11 % ilmoitti luottavansa Euroopan Unioniin paljon. Lukua voidaan pitää yllättävänkin korkeana kun eduskuntaan luotti paljon 7 % ja kunnanvaltuustoihin 5 % haastatelluista. Euroopan Unioni tosin jakaa selvästi nuorten mielipiteitä. Euroopan Unioniin ei luottanut lainkaan 12 % haastatelluista; jonkin verran siihen luotti 46 % ja vähän 28 % vastanneista. Luottamuksen Euroopan Unionia kohtaan ilmaisi barometrissä siis 57 % vastanneista. Eduskunnan kohdalla luku oli 56 % ja kunnanvaltuustojen kohdalla 59 %, mutta esimerkiksi poliittisten puolueiden kohdalla 47 %. Suhtautumisessa Euroopan Unioniin tuli selviä eroja eri ryhmien kesken tarkasteltaessa luottamuksen tai epäluottamuksen ääripäitä. Naisista EU:iin luotti paljon 8 % ja miehistä 13 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä EU:iin luotti paljon

16 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 6 % nuorista. Palkansaajista vastaavasti luotti paljon 6 %, työttömistä 9 % mutta koululaista ja opiskelijoista 15 %. Luottamuksessa EU:iin tuli esiin myös selviä alueellisia eroja. Keski-Suomen ja Lapin lääneissä paljon EU:iin ilmoitti luottavansa 4 % ja 6 % vastanneista. Vastaavasti pääkaupunkiseudulla EU:iin ilmoitti luottavansa paljon 15 % vastanneista nuorista. Luottamusta EU:a kohtaan lisäsi selvästi myös vanhempien koulutustausta: mitä korkeampi koulutus vanhemmilla oli, sitä suurempi luottamus nuorilla oli EU:a kohtaan.

"Luotatko Euroopan Unionin toimintaan paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan"

	paljon	jonkin verran	vähän	ei lainkaan	EOS
kaikki	11%	46%	28%	12%	4%
miehet	13%	42%	29%	13%	4%
naiset	8%	49%	28%	10%	5%
15 - 19 -vuotiaat	16%	46%	23%	10%	4%
25 - 29 -vuotiaat	6%	43%	34%	12%	6%

Yhteiskunnallisten instituutioiden kohdalla nuorten asenteet seuraavat yleistä kehitystä. Arvostelun kärki yhteiskunnallisessa keskustelussa on kohdistunut pitkälti poliittisiin puolueisiin ja eduskuntaan. Nuorten kohdalla kriittisyys puolueita ja edustuksellisia elimiä kohtaan näkyy nuorten arvioidessa omaa luottamustaan näitä instituutioita kohtaan. Osin jopa yllättävää on Euroopan Unionia kohtaan nuorten kokema luottamus, joka on samansuuruista kuin luottamus kansallisia edustuksellisia elimiä kohtaan. Ääripäätä - paljon luottavien osuutta - tarkasteltaessa EU:iin luotettiin jopa enemmän kuin eduskuntaan tai kunnanvaltuustoihin. Valtio- ja puoluekeskeiselle poliittiselle päätöksenteolle on Suomessa nostettu haastajaksi kansalaisyhteiskunta, jossa toteutuu äänestämisen ohella ja sijasta myös muunlaiset vaikuttamisen keinot. Nuorisobarometri antaa kuvan nuorisosta, joka suhtautuu epäillen poliittisiin puolueisiin ja edustuksellisiin päätöksentekaelimiin. Epäily edustuksellisten elinten toimintaa kohtaan korostui erityisesti työttömien nuorten joukossa sekä vanhimmassa haastattelussa mukana olleessa ryhmässä. Säännönmukaisinta ja muita ryhmiä selkeästi korkeampaa epäluottamus yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan oli vailla koulutusta olevien työttömien keskuudessa. Onko suomalainen nuoriso sitten valmis käyttämään äänestämisen ohella muita vaikuttamisen keinoja?

VALMIUS VAIKUTTA MUUTENKIN KUIN ÄÄNESTÄMÄLLÄ

Syksyn nuorisobarometrissa tiedusteltiin haastatelluilta nuorilta heidän valmiuttaan osallistua äänestämisen ohella muihin vaikuttamisen keinoihin, jos asia on nuorten kannalta tärkeä. Nuorista haastatel-

luista oli valmis osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen varmasti kolmannes kaikista vastanneista. Samoin kolmannes katsoi olevansa ehkä valmis osallistumaan ja joka kymmenes ei puolestaan ollut varmasti valmis osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen, vaikka asia olisikin tärkeä. Miehistä julkiseen mielenosoitukseen oli varmasti valmis osallistumaan 28 % vastanneista, mutta naisista julkiseen mielenosoitukseen oli varmasti valmiita osallistumaan 40 % kaikista vastanneista.

Eroja vastanneiden kesken syntyi myös tarkasteltaessa vastanneita asuinpaikan suhteen. Maaseudulla asuvien nuorten valmius osallistua mielenosoitukseen oli alhaisempi kuin kaupunkien keskustoissa asuvilla. Maaseudulla asuvista nuorista mielenosoitukseen oli varmasti valmis osallistumaan 28 % haastatelluista ja kaupunkien keskustoissa asuvista puolestaan 43 % oli valmis osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen. Koulutus lisää selvästi nuorten valmiutta osallistua mielenosoituksiin. Korkeakouluasteella opiskelevista nuorista puolet ilmoitti olevansa valmis mielenosoitukseen; ammatikoulussa opiskelevista vastaavan valmiuden ilmoitti vajaa kolmannes haastatelluista. Työttömien nuorten kohdalla ne, joilla oli jokin ammatillinen koulutus taustallaan, olivat selvästi valmiimpia osallistumaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon mielenosoituksien kautta kuin ne työttömät, joilta ammatillinen koulutus puuttui kokonaan.

Mielenosoitusta suuremman valmiuden nuoret osoittivat valmiudessa osallistua lakkoon työpaikalla tai koulussa. Yli puolet (59 %) kaikista haastatelluista oli varmasti valmis osallistumaan lakkoon, jos asia vain on riittävän tärkeä. Seitsemän prosenttia haastatelluista ei puolestaan ollut valmis osallistumaan missään tapauksessa lakkoiluun. Naiset olivat valmiimpia osallistumaan myös lakkoon. Haastatelluista naisista 90 % oli varmasti tai mahdollisesti valmis osallistumaan lakkoon. Miehistä puolestaan 55 % oli varmasti valmis osallistumaan ja neljännes ehkä osallistuisi lakkoon, jos asia olisi tärkeä. Lakkoon osallistumisen suhteen haastateltujen nuorten osalta tuli eroja myös asuinpaikan suhteen tarkasteltuna. Maaseudulla asuvat nuoret suhtautuvat lakkoon vaikuttamismahdollisuutena kriittisemmin kuin kaupungeissa asuvat. Varmasti maaseudun nuorista lakkoon oli valmis osallistumaan 49 % haastatelluista kun kaupungeissa asuvien kohdalla vastaava luku oli 66 %. Alueittain tarkasteltuna valmius lakkoon osallistumiseen oli suurin Mikkelin, Lapin ja Oulun lääneissä, joissa yli 60 % vastanneista oli varmasti valmis menemään lakkoon asia tärkeyden takia. Vastaavasti Vaasan läänissä lakkoon oli varmasti valmiita osallistumaan 48 % vastanneista. Työttömistä nuorista puolestaan varmasti lakkoon oli valmis osallistumaan lähes kaksikolmannesta (64 %) vastanneista kun palkansaajista varmasti lakkoon oli valmis osallistumaan 59 % vastanneista.

Maksu- tai ostoboikottiin nuorista haastatelluista oli valmis osallistumaan varmasti 39 % vastanneista. Mahdollisesti maksu- tai ostoboikottiin oli valmis osallistumaan kolmannes haastatelluista ja varmasti ei

puolestaan 12 % kaikista. Naiset olivat halukkaampia osallistumaan myös maksu- tai ostoboikottiin. Naisista varmasti boikottiin ilmoitti olevansa valmis osallistumaan 42 % ja miehistä puolestaan 36 % vastanneista. Valmius boikottiin osallistumiseen lisääntyi nuorten keskuudessa myös vanhemmissa ikäryhmissä. Ikäryhmässä 25 - 29 -vuotiaat lähes puolet (47 %) vastanneista oli varmasti valmis osallistumaan boikottiin, kun nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) vastaava luku oli 32 %. Samoin valmiutta osallistua boikottiin lisää nuorten kohdalla vanhempien koulutustausta; mitä korkeampi vanhempien koulutustausta, sitä valmiimpia nuoret olivat barometrin antaman tuloksen mukaan osallistumaan maksu- tai ostoboikottiin. Valmiutta lisäsi nuorten keskuudessa myös asuinpaikka. Maaseudun nuorista kolmannes ilmoitti olevansa varmasti valmis osallistumaan boikottiin kun kaupungeissa asuvien nuorten kohdalla luku oli 44 %.

Yleisönosastoon kirjoittamisen osalla miesten ja naisten erot valmiudessa osallistua korostui entisestään. Varmasti tai mahdollisesti yleisön osastoon kirjoittamista naisista oli valmis käyttämään asian tärkeyden niin edellyttäessä 85 % ja 63 % miehistä. Kaikista vastaajista varmasti tai mahdollisesti yleisönosastoon oli valmiita kirjoittamaan 74 % kaikista vastanneista. Työttömien nuorten kohdalla valmius yleisönosastoon kirjoittamisen suhteen oli myös hieman muita ryhmiä korkeampi. Työttömistä varmasti tai mahdollisesti yleisönosaston oli valmis kirjoittamaan 79 % vastanneista kun palkansaajien kohdalla samaan oli valmis kaksi kolmasosaa haastatelluista. Valmius kirjoittamiseen lisääntyi myös vanhempien koulutustaustan mukaan ja maaseudulla valmius oli alhaisempi kuin kaupungeissa asuvien nuorten keskuudessa.

Yleisintä valmius muihin vaikuttamiskeinoin kuin äänestämiseen osallistuminen oli vetoomusten tai adressien allekirjoittamisen osalla. Vastanneista 90 % ilmoitti olevansa varmasti tai mahdollisesti valmis allekirjoittamaan vetoomuksen tai adressin mikäli asia on riittävän tärkeä. Naisten kohdalla valmiuden ilmaisi 94 % vastanneista ja miehistä vetoomuksen tai adressin allekirjoittamiseen oli valmiita 86 % vastanneista. Tämänkin vaikuttamismuodon kohdalla valmiuteen vaikutti sekä asuinpaikka että vanhempien koulutustausta. Valmius lisääntyi vanhempien koulutuksen kasvaessa ja kaupungeissa se oli korkeampi kuin maaseudulla asuvien nuorten keskuudessa.

Allekirjoittamista vaativampi osallistumisen muoto on nimien keruu vetoomuksiin. Nimien keruuseen nuorista oli varmasti tai mahdollisesti valmiita yli puolet (59 %) nuorista. Naisista nimien keruuseen oli valmiita lähtemään 70 % vastanneista ja miehistä puolestaan 47 %. Muuten nimien keruun suhteen ei tullut eri vastaajaryhmien suhteen kovin merkittäviä eroja.

Voimakkaampina osallistumisen tai vaikuttamisen muotoina barometrissä tiedusteltiin nuorten valmista osallistua rakennusten valtaamiseen tai valmiutta käyttää väkivaltaa poliittisia päättäjiä kohtaan. Näiden kahden vaikuttamisen muodon kohdalla valmius osallistua laski selvästi verrattuna muihin annettuihin vaihtoehtoihin. Valmiuden osallistua rakennusten valtaamiseen varmasti tai mahdollisesti ilmoitti haastatelluista nuorista 16 %. Rakennusten valtaamiseen ei puolestaan missään tapauksessa ollut valmis 62 % vastanneista. Naiset eivät erottuneet enää tämän vaihtoehdon kohdalla aktiivisempänä ryhmänä. Merkittävää eroa valmiudessa ei esiintynyt myöskään asuinpaikan tai vanhempain koulutustaustan kautta tarkasteltuna. Merkittävästi muista ryhmistä erottuivat korkeakouluastella opiskelevat nuoret, joista lähes neljännes (24 %) oli varmasti valmis rakennusten valtaamiseen asian tärkeyden niin vaatiessa.

Vahvimpana vaikuttamisen keinona barometrissä kysyttiin nuorten valmiutta käyttää väkivaltaa poliittisia päättäjiä kohtaan. Vastanneista nuorista 92 % ei ollut valmis turvautumaan väkivaltaan vaikuttamisen muotona vaikka asia olisikin tärkeä. Eroja vastanneiden kesken tuli miesten ja naisten kesken. Naisista väkivallan käyttöön oli valmiita osallistumaan 4 % vastanneista ja miehistä varmasti tai mahdollista väkivaltaan oli valmiita turvautumaan 11 % vastanneista.

Barometrin antaman kuvan mukaan nuoret ovat valmiita osallistumaan myös muihin poliittisiin vaikutuskeinoihin kuin äänestämiseen. Barometrissä kysyttiin nimenomaan valmiutta osallistua tai toimia muiden keinojen kautta kuin äänestämällä. Käytännössä osallistuminen on kuitenkin valmiutta vaativampaa. Vaikka valmiutta toimintaan onkin, suomalainen nuoriso ei näytä nousevan barrikadeille. Äänestämisen ohella vaikuttaminen ei näytä käytännössä toteutuvan nuortenkaan kohdalla. Massatyöttömyys tai työttömyyden omakohtainen kokeminenkaan ei näytä lisäävän yhteiskunnallista liikehdintää. Valmius korostui vetoomusten allekirjoittamisen, boikottiin, laksoon tai mielenosoitukseen osallistumisen kohdalla.

Rakennusten valtaamiseen tai väkivallan käyttöön ei vastaavanlaista valmista nuorten kohdalla esiintynyt. Naisten kohdalla yleensä muihin vaikuttamiskeinoihin valmius korostui. Naiset olivat säännönmukaisesti valmiimpia osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan edustuksellisten elinten ohi ja sijasta kuin miehet. Samoin kaupungeissa asuvien nuorten valmius korostui suhteessa maaseudulla asuviin nuoriin. Barometrin antaman kuvan mukaan työttömät nuoret eivät ole muita valmiimpia osallistumaan tai vaikuttamaan muiden keinojen kuin äänestämisen kautta, vaikka työttömien nuorten kohdalla epäluottamus edustuksellisia elimiä kohtaan oli suurempaa kuin muiden ryhmien keskuudessa. Toisaalta työttömyys ei barometrin antaman kuvan mukaan myöskään passivoi nuoria. Työttömät nuoret eivät

poikenneet juurikaan muista ryhmitä valmiudessa osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan muutenkin kuin äänestämällä.

SUHTAUTUMINEN TOIMINTARYHMIIN

Barometrissä kysyttiin myös nuorten suhtautumista erilaisiin toimintaryhmiin; ryhmiin, jotka ovat aktiivisesti lähteneet vaikuttamaan yhteiskuntaan suoran toiminnan kautta. Rakennusten valtaajien toiminnan nuorista haastatelluista hyväksyi täysin 3 % ja jossain määrin 31 %. Rakennusten valtaajia tai näiden toimintaa ei puolestaan hyväksynyt kaski kolmasosaa (65 %) nuorista haastatelluista. Moottoripyöräjengien toiminnan haastatelluista nuorista hyväksyi 45 % vastanneista. Moottoripyöräjengien kohdalla miehet hyväksyivät niiden toiminnan naisia useammin; miehistä moottoripyöräjengit hyväksyi joko täysin tai jossain määrin puolet vastanneista ja naisista puolestaan 39 %. Myös nuorimmassa ikäryhmässä moottoripyöräjengit hyväksyttiin useammin kuin vanhimmassa haastateltujen ryhmässä.

Turkistarhoille iskeneiden eläinsuojeluaktivistien toiminnan hyväksyi täysin tai jossain määrin 22 % kaikista vastanneista. Aktivistien toimintaa ei puolestaan hyväksynyt lainkaan 62 % haastatelluista nuorista. Naiset hyväksyivät eläinsuojeluaktivistien toiminnan miehiä useammin. Naisista eläinsuojeluaktivistien toiminnan hyväksyi täysin tai jossain määrin neljännes vastanneista ja miehistä puolestaan 18 %. Eläinsuojeluaktivistien toiminnan hyväksyntä oli barometrin mukaan sidoksissa myös vastanneiden ikään. Nuorimmassa ikäryhmässä eläinsuojeluaktivistien toiminnan hyväksyi 30 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 17 % vastanneista. Eläinsuojeluaktivistien toiminnan koululaiset hyväksyivät myös useammin kuin palkansaaajat tai työttömät nuoret. Eläinsuojeluaktivistien toiminnan hyväksymisen suhteen barometrissä tuli esille myös alueellisia eroja. Vaasan läänissä aktivistien toimintaa ei hyväksynyt täysin kukaan haastatelluista. Jossain määrin aktivistien toiminnan oli valmis hyväksymään Vaasan läänissä 17 % vastanneista. Lähes samanlainen jakauma vastausten suhteen tuli esiin myös Mikkelin ja Pohjois-Karjalan lääneissä; myöskään näissä lääneissä kukaan haastatelluista ei hyväksynyt eläinsuojeluaktivistien toimintaa täysin. Pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla eläinsuojeluaktivistien toimintaan suhtauduttiin muuta maata myönteisemmin. Uudellamaalla aktivistien toiminnan oli valmis hyväksymään runsas viidennes (22 %) vastanneista nuorista.

Barometrissä kysyttiin toisessa yhteydessä myös nuorten suhtautumista eri asioiden hyväksyttävyyteen. Yhtenä kohtana nuorilta kysyttiin mieltäpidettä siitä, onko heidän mielestään hyväksyttävää tehdä iskuja turkistarhoille. Turkistarhoille tehtyjä iskuja nuoret haastatellut olivat haluttomampia hyväksymään kuin eläinsuojeluaktivistien ryhmän. Väitteen "On hyväksyttävää tehdä iskuja turkistarhoille" kanssa

täysin samaa mieltä haastatelluista oli yksi prosentti. Jokseenkin samaa mieltä oli 8 % ja täysin tai jokseenkin eri mieltä turkistarhoille tehtävien iskujen hyväksyttävyyden suhteen oli 90 % kaikista vastanneista. Naisista väitteen suhteen täysin eri mieltä oli 70 % ja miehistä 77 % vastanneista. Täysin eri mieltä olevien osuus kostui myös vanhemmissa ikäryhmissä sekä alueellisesti tarkasteltuna Oulun, Vaasan ja Mikkelin lääneissä.

Kysymyksen "On hyväksyttävää estää rakennustyö tai metsänhakkuu kytkemällä itsensä työkoneisiin?" kohdalla 78 % nuorista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. Miehistä metsänhakkuun tai rakennustyömaan estämistä ei hyväksynyt 81 % haastatelluista nuorista ja naisista puolestaan toimintaa ei hyväksynyt 76 %. Metsänhakkuun tai rakennustyömaan estämisen oli valmiimpia estämään nuoret, joiden vanhemmilla oli korkeakoulututkinto tai jotka asuvat kaupunkien keskustoissa. Samoin nuorin ikäryhmä oli valmiimpi hyväksymään väitteen vanhimpaa ikäryhmää useammin. Kriittisimmin metsänhakkuun tai rakennustyömaan estämiseen suhtauduttiin alueellisesti tarkasteltuna Pohjois-Karjalan ja Oulun lääneissä, joissa yli 70 % nuorista haastatelluista oli täysin eri mieltä väitteen suhteen.

Graffitien tai seinämaalausten tekijöiden toiminnan oli valmis hyväksymään täysin 4 % ja jossain määrin 34 % vastanneista nuorista. Graffitien tai seinämaalausten tekijöiden toimintaa ei ollut valmis hyväksymään 62 % vastanneista. Nuorin ikäryhmä oli valmiimpi hyväksymään graffitien tekijöiden toiminnan kuin vanhin haastateltu ikäluokka. Nuorimmassa ikäluokassa toimintaa ei hyväksynyt 55% vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä puolestaan graffitien tekijöiden toimintaa ei hyväksynyt kaksikolmasosaa (67%) vastanneista. Samoin koululaiset ja opiskelijat olivat valmiimpia hyväksymään seinämaalausten tekijät kuin palkansaajat ja työttömät nuoret. Pääkaupunkiseudulla graffitien ja seinämaalausten tekijöiden toimintaan ei hyväksynyt 68 % vastanneista, mikä oli korkein luku alueellisesti tai muiden muuttujien kautta tarkasteltuna.

Kriittisyys iskulauseiden maalaamista kohtaan kasvoi, kun nuorille esitteen barometrin yhteydessä kysymys "On hyväksyttävää maalata iskulauseita rakennusten seiniin?" Esitetyn kysymyksen tai väitteen suhteen täysin tai jokseenkin eri mieltä kaikista oli 92 %. Täydellisen hyväksymisen seinämaalausten tekeminen sai prosentilta haastateltuja nuoria.

Ääriliikkeistä barometrissä kysyttiin nuorilta myös heidän mielipidettään skinheadien ja uusnatsien toiminnasta. Skinheadien toiminnan oli valmis hyväksymään täysin 2 % kaikista vastanneista. Vastaavasti skinheadien toiminta ei lainkaan tai ei juurikaan ollut valmis hyväksymään 84 % haastatelluista nuorista. Naisten kohdalla kriittisyys skinheadien toimintaan korostui suhteessa miehiin. Naisista 87 % ei ollut valmis hyväksymään ryhmän toimintaa kun miesten kohdalla vastaava luku 80 %. Lääneittäin tarkastel-

tuna skinheadien toimintaan suhtauduttiin kriittisimmin Vaasan ja Kuopion lääneissä. Näissä lääneissä noin 90 % vastanneista ei hyväksynyt skinheadien toimintaa. Uusnatsien toiminnan oli valmis hyväksymään täysin alle prosentti haastatelluista. Puolestaan 94 % ei hyväksynyt lainkaan tai juurikaan uusnatsien toimintaa. Alueellisesti tarkasteltuna Lapin, Kuopin ja Kymen läänit korostuivat kriittisyydessä uusnatseja kohtaan; näissä lääneissä nimenomaan korostui nuorten osuus, jotka eivät hyväksyneet lainkaan uusnatsien toimintaa. Työttömät ja vailla mitään ammatillista koulutusta olevat nuoret olivat muita valmiimpia hyväksymään moottoripyöräjengien ja skinheadien toiminnan. Vastaavasti kriittisyys näiden ryhmien toimintaa kohtaan oli suurinta korkeakouluasteella opiskelevien nuorten keskuudessa.

"Suomessa toimii erilaisia toimintaryhmiä. Hyväksytkö seuraavien ryhmien toiminnan täysin, jossain määrin, et juuri lainkaan vai et lainkaan"

	täysin	jossain määrin	ei juuri lainkaan	ei lainkaan	EOS
Rakennusten valtaajat	3 %	31%	27%	38%	2%
Moottoripyöräjengit	9%	36%	18%	35%	2%
Eläinsuojeluaktivistit	3%	19%	16%	62%	1%
Skinheadit	2%	12%	14%	70%	2%
Graffitien tekijät	4%	34%	18%	44%	1%
Uusnatsit	1%	5%	7%	87%	1%

MILLAINEN MORAALI

Syksyn nuorisobarometrissä haastatelluista kysyttiin heidän suhdettaan yleensä moraalia mittaaviin väitteisiin. Moraalin on yleisessä keskustelussa epäilty kärsineen inflaation nuorten elämässä nopeasti tapahtuneiden muutosten takia. Barometrin antaman kuvan mukaan suomalaisten nuorten arvostukset ja suhtautuminen laittomaan toimintaan tai laittomiin tekoihin on varsin perinteinen. Nuoret eivät ole barometrin antaman kuvan perusteella valmiita hyväksymään rikollista tai laitonta toimintaan, vaan he antavat varsin yksiselitteisesti kielteisen vastauksen laittomien toimien hyväksymisen suhteen.

Nuorisobarometrissä tiedusteltiin haastatelluilta heidän suhtautumistaan mm. varastetun tavaran ostoon. Väitteen "On hyväksyttävää ostaa varastettua tavaraa" suhteen täysin tai jokseenkin eri mieltä oli kaikista vastanneista 93 % vastanneista. Työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla väitteen kanssa täysin tai jokseenkin eri mieltä oli 86 % vastanneista. Yhtä kielteisesti nuoret suhtautuivat myös näpisteilyyn. Väitteen "On hyväksyttävää näpistää tavarataloista tarvitsemiaan tavaroita" suhteen täysin tai

jokseenkin eri mieltä oli lähes kaikki (98 %) haastatellut nuoret. Näpistelyyn tai varastamiseen suhtauttiin yhtä kielteisesti myös eri ryhmien kautta tarkasteltuna. Mikään ryhmä nuorista iän, toiminnan tai asuinpaikan suhteen ei poikennut erityisesti koko haastateltujen joukosta.

Yhtä kielteisesti nuoret suhtautuivat barometrin antaman tuloksen mukaan myös huumeiden myymiseen. Väite "On hyväksyttävää myydä huumeita" sai haastatelluista nuorilta varsin yksimielisen tuomion. Lähes kaikki (98 %) oli tämänkin väitteen suhteen täysin tai jokseenkin eri mieltä. Hyväksymistä - edes osittaista - huumeiden myyminen ei saanut myöskään tarkasteltaessa eri nuorisoryhmiä. Barometrissä kysyttiin myös nuorten suhtautumista alkoholin ostoon alaikäisille. Alkoholin ostoa alaikäisille ei hyväksynyt 84 % vastanneista. Naiset suhtautuivat alkoholin ostoon alaikäisille miehiä kielteisemmin; naisista asiaa ei hyväksynyt 90 % vastanneista. Miesten kohdalla vastaava luku 79 %. Alkoholin ostoa alaikäisille oltiin valmiimpia hyväksymään nuorimmassa ikäluokassa, jossa kuitenkin 73 % oli esitetyn väitteen "On hyväksyttävää ostaa alkoholia alaikäisille" suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Nuorilta tiedusteltiin barometrissä myös heidän suhtautumistaan sosiaaliturvan hyväksikäyttöön väärin tiedoin ja pimeän työn tekemiseen. Väitteen "On hyväksyttävää antaa vääriä tietoja saadakseen toimeentulotukea" suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 91 % nuorista. Työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla sosiaaliturvan väärinkäyttö ei saanut muita ryhmiä suurempaa hyväksyntää. Pimeän työn tekemistä nuorista ei hyväksynyt 78 %. Pimeän työn hyväksymisen suhteen tuli eroja naisten ja miesten kesken. Naisista pimeää työtä ei hyväksynyt 83 % haastatelluista, kun miesten kohdalla vastaava luku oli 73 %. Pimeä työ oltiin valmiimpia hyväksymään pääkaupunkiseudulla, jossa väitteen "On hyväksyttävää kiertää verotusta tekemällä pimeää työtä" kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 72 % vastanneista. Lapin läänissä vastaava luku oli 85 %.

Nuorilta kysyttiin myös heidän suhtautumistaan ilman matkalippua matkustamiseen junassa tai bussissa. Ilman matkalippua matkustamista ei hyväksynyt 81 % vastanneista. Eroja tuli eri ikäryhmien välillä. Nuorimmassa ikäryhmässä väitteen "On hyväksyttävää matkustaa junassa tai bussissa ilman matkalippua" suhteen oli täysin tai jokseenkin eri mieltä 75 % vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä puolestaan 85 %. Pääkaupunkiseudulla ilman matkalippua matkustamista ei hyväksynyt 75 % vastanneista, muualla Uudellamaalla 65 % mutta Vaasan läänissä 86 % vastanneista. Luvattomaan poissaoloon töistä tai koulusta nuoret suhtautuivat myös kielteisesti. 82 % haastatelluista nuorista ei ollut valmis hyväksymään luvattonta poissaoloa töistä tai koulusta.

Vuoden 1995 nuorisobarometrissä kysyttiin nuorten suhtautumista ulkomaalaisiin sekä rasismiin lisääntymiseen nuorten omassa keskuudessa. Syksyn 1996 barometrissä nuorten suhdetta ulkomaalaisiin

selvitettiin väitteellä "On hyväksyttävää osallistua ulkomaalaisia vastaan järjestettyyn mielenosoitukseen". Täysin tai jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa oli 90 % vastanneista. Miehistä väitteen suhteen eri mieltä oli 84 % ja naisista 95 % haastatelluista. Ulkomaalaisia vastaan järjestettyihin mielenosoituksiin nuoret suhtautuvat kielteisesti tai nuoret eivät hyväksy niitä. Kuitenkin nuoret katsovat barometrin antaman tuloksen mukaan rasismien kasvaneen omassa keskuudessaan. Väitteen "Rasismi on lisääntynyt viime vuosina suomalaisten nuorten keskuudessa" kanssa peräti 73 % oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Samainen väite esitettiin myös vuoden 1995 barometrissä, jolloin 62 % kaikista haastatelluista katsoi rasismien lisääntyneen nuorten keskuudessa. Vuonna 1995 naisista rasismien katsoi lisääntyneen 66 ja miehistä 58 prosenttia. Tämän syksyn barometrissä vastaavat luvut olivat 78 ja 67 prosenttia. Pohjois-Karjalassa rasismien katsoi lisääntyneen peräti 87 % vastanneista ja pääkaupunkiseudulla 68 % vastanneista. Muista ryhmistä erottui myös nuoret, joiden vanhemmilla oli korkeakoulututkinto. Tässä ryhmässä 62 % vastanneista katsoi rasismien lisääntyneen. Runsaan vuoden aikana nuoret katsovat rasismien lisääntyneen omassa keskuudessaan merkittävästi. Vaikka nuoret katsovat rasismien yleistyneen, he eivät kuitenkaan hyväksy ulkomaalaisia vastaan järjestettyjä mielenosoituksia.

Syksyn barometrissä nuorille esitettiin myös väite "Suomen tulisi ottaa vastaan nykyistä enemmän pakolaisia". Yli kolmannes (36 %) nuorista oli väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Naisista pakolaisten nykyistä runsaamman vastaanoton oli valmis hyväksymään 41 % ja miehistä 31 % vastanneista. Korkeakouluasteella opiskelevista nuorista pakolaisten runsaamman vastaanoton oli valmis hyväksymään yli puolet (54 %) vastanneista. Valmis pakolaisten vastaanoton lisäämiseen oli myös nuorin ikäryhmä, jossa 44 % oli esitetyn väitteen kanssa jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Palkan- saajista puolestaan neljännes oli valmis hyväksymään pakolaisten runsaamman Suomeen tulon ja työttömistä samaa mieltä oli 29 %. Valmiuteen hyväksyä pakolaisten maahan tulo vaikutti vanhempain koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempain lapsista yli puolet oli valmiita hyväksymään pakolaisten runsaamman vastaanoton. Vuoden 1995 barometriin verrattuna nuorten suhtautumisessa pakolaisten vastaanottoon ei ole tapahtunut muutosta. Myös tuolloin kolmannes (36 %) kaikista haastatelluista nuorista oli valmis hyväksymään pakolaisten vastaanoton lisäämisen.

KANSALAISSYHTEISKUNNAN NOUSU

Kansalaisyhteiskunnan esiintulosta puhumalla on etsitty valtio- ja puoluekeskeiselle toiminnalle vaihtoehtoisia tapoja vaikuttaa, vaihtoehtoisia tapoja toimia. Kansalaisyhteiskunnasta on esitetty useita määritelmiä; tässä yhteydessä kansalaisyhteiskuntaa on tarkasteltu juuri vaihtoehtona nykyiselle päätöksens-

teolle, ei perusteluna korporaatioiden ja puolueiden toiminnalle. Puoluekeskeinen toimintatapa ei näytä kiinnostavan suomalaisia nuoria tai nuoret eivät luota kovinkaan yleisesti puolueiden toimintaan. Valtion olemassaoloon ja toimintaan liittyvät instituutiot - oikeuslaitos, poliisi ja puolustusvoimat - sen sijaan saavat nuorten taholta vilpittömän tunnustuksen. Niiden toimintaan nuoret luottavat politiikkaa ja poliittista päätöksentekoa useammin. Kansalaisyhteiskuntaan liitetään useita erilaisia toimintamuotoja. Kansalaisjärjestöjen toiminta ja suora vaikuttaminen ovat tavallisia kansalaisyhteiskuntaan liitettyjä toiminnan muotoja. Nuoret ovat barometrin antaman tuloksen mukaan valmiita osallistumaan tai arvostelemaan päätöksentekoa "miedoin" keinoin. Vetoimuksia ollaan valmiita allekirjoittamaan, mutta radikaaliin suoraan toimintaan nuoret eivät ole valmiita eivätkä myöskään kovin yleisesti hyväksy radikaalien ryhmien toimintaa.

Nuorisobarometrissä kysyttiin haastatelluista nuorilta heidän käsitystään suomalaisen demokratia toimivuudesta. Nuoret saivat ilmaista käsityksensä väitteeseen "Demokratia toimii Suomessa hyvin ja se takaa kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet". Kaikista vastanneista samaa mieltä väitteen kanssa oli lähes 60 % vastanneista. Täysin eri mieltä demokratian toimimisen suhteen oli joka kymmenes haastatelluista nuorista. Suhtautumisessa demokratian toimimiseen tuli eroja miesten ja naisten välillä. Miehistä lähes kaksikolmasosaa (64 %) katsoi demokratian toimivan Suomessa hyvin ja takaa- van siten riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet kansalaisille. Naisista vastaavasti ajatteli 54 % vastanneista. Naisten kohdalla kriittisyys demokratiaa kohtaan oli yleisempää ja samalla he olivat useammin valmiimpia osallistumaan suoraan toimintaan tai hyväksyivät sen miehiä yleisemmin. Työttömistä nuorista demokratian katsoi toimivan Suomessa puolet vastanneista; palkansaajien kohdalla vastaava luku oli 56 % ja koululaisten ja opiskelijoiden kohdalla 66 %. Usko demokratian toimivuuteen on barometrin mukaan sidoksissa myös vastaajan ikään. Nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä kaksikolmasosaa (65 %) katsoi demokratian toimivan mutta vanhimmassa ikäryhmässä vastaavasti ajatteli 54 % vastanneista.

"Demokratia toimii Suomessa hyvin ja se takaa kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	14%	45%	26%	10%	4%
miehet	19%	46%	23%	9%	4%
naiset	10%	45%	29%	12%	5%
työttömät	11%	41%	27%	14%	8%

Edustuksellisen demokratian toimivuuteen barometrissä liittyi myös kysymykset nuorten suhtautumisesta kansanedustajien ja hallituksen toimintaan. Barometrissä esitettiin nuorille väite "Yleensä kansanedustajat menettävät pian kosketuksensa äänestäjiin". Samaa mieltä väitteen kanssa oli peräti 72 % vastanneista nuorista. Kriittisyys kasvoi iän mukana siten, että vanhimmassa ikäryhmässä kansanedustajien katsoi menettävän kosketuksen äänestäjiin 77 % vastanneista kun nuorimmassa ikäryhmässä vastaava luku oli 67 %. Työttömät nuoret katsoivat myös muita useammin kansanedustajien menettävän kosketuksen äänestäjiinsä. Työttömistä nuorista täysin samaa mieltä oli väitteen kanssa 40 % vastanneista kun koko nuorten joukossa täysin samaa mieltä olleiden osuus oli 29 %.

Suhtautumista hallitukseen barometrissä mitattiin väitteellä "Yleensä voi luottaa siihen, että hallitus tekee oikeita päätöksiä". Samaa mieltä kaikista vastanneista nuorista väitteen suhteen oli alle puolet (44 %). Naiset suhtautuivat hallitukseenkin ja sen tekemiin päätöksiin miehiä kriittisemmin. Naisista hallituksen päätösten oikeellisuuteen ei uskonut 60 % vastanneista kun miesten kohdalla vastaava luku oli 48 %. Samoin vanhimmassa haastateltujen ryhmässä kriittisyys hallituksen päätösten oikeellisuuteen oli muita ryhmiä suurempaa. Ikäryhmässä 25 - 29 -vuotiaat hallituksen päätösten oikeansuuntaisuuden suhteen oli samaa mieltä 38 % vastanneista ja nuorimmassa ikäryhmässä 49 % vastanneista. Työttömistä nuorista luotti hallituksen tekemän oikeita ratkaisuja vajaa kolmannes (31%) haastatelluista; koululaisten ja opiskelijoiden kohdalla vastaavasti ajatteli puolet haastatelluista.

"Yleensä voi luottaa siihen, että hallitus tekee oikeita päätöksiä"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	7%	37%	37%	18%	2%
miehet	9%	40%	33%	15%	3%
naiset	4%	34%	40%	20%	1%
työttömät	6%	25%	40%	28%	1%

Nuorilta kysyttiin myös heidän suhdettaan kuulumiseen erilaisiin etujärjestöihin. Barometrissä esitettiin haastatelluille väite "Nykyihmisen ei ole välttämätöntä kuulua mihinkään etujärjestöön". Väitteen suhteen samaa mieltä oli kaikista nuorista 72 % vastanneista. Miehistä etujärjestöihin kuulumisen katsoi tarpeettomaksi 75 % vastanneista ja naisista vastaavasti ajatteli 69 %. Työttömien nuorten kohdalla etujärjestöihin kuulumisen koettiin muita ryhmiä tärkeämmäksi. Työttömistä nuorista 64 % katsoi, ettei ole välttämätöntä kuulua mihinkään etujärjestöön kun esimerkiksi koululaisista ja opiskelijoista vastaavasti ajatteli 74 %.

Nuoret eivät olekaan kovin sitoutuneita kansalaisjärjestöjen tai etujärjestöjen toimintaan. Barometrissä nuorilta kysyttiin heidän kuulumistaan poliittisiin puolueisiin, urheiluseuroihin, luonto- tai ympäristöjärjestöihin, asukas- tai paikallisyhdistyksiin, muihin harrastusseuroihin tai -kerhoihin sekä ammattiyhdistykseen tai ammattiliittoon. Puolueisiin haastatelluista nuorista ei kuulunut 97 %, urheiluseuroihin ei kuulunut 74 %, luonto- tai ympäristöjärjestöihin ei kuulunut 95 %, asukas- tai paikallisyhdistyksiin ei kuulunut 96 %, muuhun harrastusseuraan ei kuulunut 71 % ja ammattiyhdistyksen tai ammattiliittoon ei kuulunut 66 % vastanneista. Ammattiyhdistykseen tai ammattiliittoon vanhimma ikäryhmästä kuului 63 % vastanneista. Toimintaan aktiivisesti osallistui prosentti vastanneista ja vain jäsenenä toiminnassa oli mukana 54 % vastanneista. Palkansaaajista kolmannes ei kuulunut ammattiyhdistykseen tai ammattiliittoon. Valtaosa palkansaaajistakin oli ammattiyhdistyksessä vain jäsenenä; aktiivisesti toimintaan osallistui barometrin mukaan alle prosentti nuorista.

Urheiluseuroihin miehet kuuluivat naisia aktiivisemmin. Samoin urheiluseurojen toimintaan osallistuttiin muutenkin kuin olemalla vain jäsenenä. Miehistä urheiluseuroihin kuului kolmannes vastanneista ja 16 % nuorista miehistä oli aktiivisesti myös urheiluseurojen toiminnassa mukana. Urheiluseuroihin kuuluminen oli sidoksissa myös haastateltujen ikään: nuorimassa ikäryhmässä urheiluseurojen toimintaan osallistui aktiivisesti 16 % vastanneista. Samoin koululaiset ja opiskelijat olivat muita useammin urheiluseurojen aktiivisia jäseniä. Tähän ryhmään kuuluvista nuorista myös 16 % ilmoitti toimivansa aktiivisesti urheiluseuroissa.

Nuorten passiivisuus osallistumisen suhteen tai kriittisyys demokraattisia elimiä kohtaan selittyy osittain varmaankin yksilöllisyyden arvostuksella. Nuoret katsovat barometrin antaman tuloksen mukaan menestymisen elämässä olevan pitkälti omasta itsestä tai omista henkilökohtaisista ratkaisuista kiinni. Syksyn barometrissä nuorille esitettiin väite "Menestyminen elämässä on omasta itsestä kiinni". Peräti 94 % vastanneista oli väitteen suhteen samaa mieltä, eli katsoi yksilöllisten ratkaisujen tai toiminnan olevan menestymisen tae. Täysin eri mieltä väitteen suhteen oli vain prosentti vastanneista nuorista. Eroja eri vastaajaryhmien kesken tuli kun tarkasteltiin täysin samaa mieltä olleiden osuuksia. Naisista täysin samaa mieltä menestymisen ja omien ratkaisujen välisestä suhteesta oli 55 % ja miehistä 66 % vastanneista. Nuorimassa ikäryhmässä menestymisen katsoi olevan ehdottomasti omasta itsestä kiinni 69 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 51 % vastanneista. Työttömistä nuorista väitteen suhteen täysin samaa mieltä oli 59 % ja palkansaaajista 56 % vastanneista.

"Menestymien elämässä on omasta itsestä kiinni"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	61%	33%	5%	1%	0%
miehet	66%	28%	5%	1%	0%
naiset	55%	39%	5%	1%	0%
työttömät	59%	32%	8%	1%	0%

Nuorten kohdalla näyttää barometrin antaman tuloksen mukaan korostuvan yksilöllisyys ja yksilölliset ratkaisut. Nuoret suhtautuvat kriittisesti edustuksellisiin elimiin ja ovat haluttomia kuulumaan etujärjestöihin. Menestyminen tai menestymättömyys on nuorten mielestä pitkälti kiinni jokaisen omista valinnoista.

TÄRKEÄT PÄÄTÖKSET

Nuorilta tiedusteltiin barometrissä myös sitä, kuinka tärkeinä he kokevat eri instituutioissa tehtävät päätökset oman elämänsä kannalta. Edustuksellisista instituutioista haastattelussa tiedusteltiin nuorten suhtautumista kunnanvaltuustossa ja eduskunnassa tehtäviin päätöksiin. Kunnanvaltuustossa nuorista 57 % katsoi tehtävän päätöksiä, jotka ovat tärkeitä heidän oman elämänsä kannalta. Naisista kunnanvaltuustossa tehtäviä päätöksiä piti tärkeänä lähes kaksi kolmasosaa (64 %) ja miehistä puolet vastanneista. Kunnanvaltuustossa tehtävien päätösten tärkeyden kokeminen on sidoksissa myös nuorten ikään. Vanhimmassa ikäryhmässä valtuustossa tehtäviä päätöksiä piti tärkeänä oman elämänsä kannalta 64 % vastanneista; nuorimmassa ikäryhmässä vastaavasti koki valtuustossa tehtävät päätökset 52 % vastanneista. Asuinpaikan mukaan tarkasteltuna maaseudulla asuvista nuorista 61 % piti valtuustossa tehtäviä päätöksiä tärkeinä mutta kaupunkien keskustoissa asuvista nuorista vastaavasti ajatteli vajaa puolet (49 %) vastanneista.

Eduskunnassa nuorista haastatelluista tärkeitä päätöksiä katsoi tehtävän 75 % vastanneista. Erittäin tärkeinä oman elämänsä kannalta eduskunnassa tehtäviä päätöksiä piti vajaa viidennes (19%) vastanneista nuorista. Eri vastaajaryhmien mukaan tarkasteltuna naiset pitivät miehiä useammin eduskunnassa tehtäviä päätöksiä tärkeinä ja samoin vanhimmassa ikäryhmässä eduskunnan päätöksiä piti tärkeinä yli 80 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä tärkeinä eduskunnan päätöksiä piti 65 % vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna eduskunnan tekemiä päätöksiä tärkeinä pitivät Vaasan läänissä asuvat nuo-

ret. Näistä 27 % ilmoitti pitävänsä eduskunnan tekemiä päätöksi oman elämänsä kannalta erittäin tärkeinä kun koko haastateltujen joukossa vastaava luku oli 19 %.

Edustuksellisten elinten ohella barometrissä kysyttiin nuorilta heidän suhdettaan pankeissa ja suuryrityksissä tehtäviä päätöksiä kohtaan. Suuryrityksissä tehtäviä päätöksiä nuorista haastatelluista piti tärkeinä oman elämänsä kannalta yli kolmannes (35 %) vastanneista. Miehistä suuryrityksissä tehtäviä päätöksiä piti tärkeinä 40 % ja naisista 30 % vastanneista. Vanhimmassa ikäryhmässä suuryrityksissä tehtäviä päätöksiä pidettiin muita ryhmiä tärkeämpänä tai omaan elämään enemmän vaikuttavina kuin muissa ryhmissä. Pankeissa tärkeitä ratkaisuja katsoi tehtävän yli 60 % kaikista vastanneista. Pankkien kohdalla naiset pitivät siellä tehtäviä päätöksiä miehiä useammin tärkeinä. Naisista pankkien päätöksiä oman elämän kannalta tärkeinä piti 63 % ja miehistä 58 % vastanneista.

Virkakoneistossa tehtäviä päätöksiä nuorista haastatelluista piti oman elämänsä kannalta tärkeinä yli puolet (55 %) vastanneista. Naisista virkakoneistossa tehtäviä päätöksiä piti tärkeinä 60 % ja miehistä puolestaan 51 % vastanneista. Virkakoneiston tekemien päätösten tärkeyden tunnustaminen on selvästi sidoksissa myös nuorten ikään. Vanhimmassa ikäryhmässä virkakoneiston tekemiä päätöksiä piti tärkeinä 61 % vastanneista ja nuorimmassa ikäryhmässä vastaavasti ajatteli puolet haastatelluista. Koululaitoksen rooli nuorten elämään vaikuttavana päätöksentekijänä korostui. Kaikista vastanneista 68 % piti koululaitoksessa tehtävää päätöksentekoa merkityksellisenä oman elämänsä kannalta. Naisista koululaitoksen merkityksellisyys usko 72 % ja miehistä 64 % vastanneista.

Ammattiyhdistysliikkeessä tehtäviä päätöksiä nuorista piti tärkeinä oman elämänsä kannalta yli puolet (56 %) vastanneista. Vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) ammattiyhdistysliikkeen tekemiä päätöksiä piti tärkeinä 64 % vastanneista. Työttömistä ammattiyhdistysliikkeen tekemiä päätöksiä piti tärkeinä 60 % ja palkansaajista 67 % vastanneista. Kansalaisjärjestöjen kohdalla niissä tehtäviä päätöksiä piti haastatelluista nuorista tärkeinä 27 % vastanneista. Kansalaisjärjestöjen kohdalla niissä tehtäviä päätöksiä ei pitänyt lainkaan tärkeinä viidennes vastanneista. Miehistä kansalaisjärjestöjen tekemiä päätöksiä ei pitänyt lainkaan tärkeinä neljännes vastanneista ja naisista puolestaan vastaavasti katsoi 14 %. Usko kansalaisjärjestöjen vaikuttamisen mahdollisuuksiin on selkeästi sidoksissa myös vastaajien ikään. Nuorimmassa ryhmässä kansalaisjärjestöjen päätöksiä ei pitänyt tärkeinä 15 % vastanneista, mutta vanhimmassa ikäryhmässä vastaavasti ajatteli jo joka neljännes vastanneista.

Barometrissä kysyttiin myös nuorilta kuinka he uskovat joukon järjestöjä ja organisaatioita vaikuttavan yhteiskunnan tulevaisuuteen. Vaikka nuoret ilmaisivat eri yhteyksissä epäluottamuksen ja kriittisyyden politiikkaa kohtaan uskoivat he kuitenkin poliittisten puolueiden vaikuttavan tulevaisuuteen. Puolueiden

vaikuttavuuteen tulevaisuuden suhteen uskoi paljon tai jonkin verran 76 % vastanneista. Ammattiyhdistysliikkeen uskoi vaikuttavan tulevaisuutta koskeviin asioihin paljon tai jonkin verran 70 % vastanneista. Palkansaaajista ja työttömistä ammattiyhdistysliikkeen uskoi vaikuttavan tulevaisuuteen 73 % vastanneista. Muista annetuista vaihtoehtoista nousi esiin Punainen Risti, jonka uskoi vaikuttavan tulevaisuuteen 72 % vastanneista. Naisista Punaisen Ristin uskoi vaikuttavan tulevaisuuteen paljon tai jonkin verran 76 % ja miehistä 69%. Amnesty Internationalin nuorista uskoi vaikuttavan tulevaisuuteen 64 % vastanneista. Ihmisoikeusjärjestön vaikuttavuuteen uskoi erityisesti naiset, joista 75 % uskoi sen vaikuttavan paljon tai jonkin verran tulevaisuuteen. Luonnonsuojelujärjestöjen kohdalla niiden vaikuttavuuteen uskoi 64 % vastanneista. Myös luonnonsuojelujärjestöjen kohdalla naiset uskoivat niiden vaikuttavuuteen miehiä useammin; naisista 76 % uskoi luonnonsuojelujärjestöjen vaikuttavan tulevaisuuteen paljon tai jonkin verran.

Muista annetuista järjestöistä vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen toiminnan vaikuttavuuteen paljon tai jonkin verran uskoi 42 % vastanneista. Miehistä maanpuolustusjärjestöjen vaikuttavuuteen uskoi 41 % ja naisista 47 % vastanneista. Kirkon ja muiden uskonnollisten järjestöjen vaikuttavuuteen tulevaisuuden suhteen uskoi 42 % vastanneista. Naiset uskoivat kirkon mahdollisuuteen miehiä yleisemmin. Naisista kirkon vaikuttavuuteen uskoi 49 % ja miehistä 35 % vastanneista. Paljon kirkon vaikuttavuuteen uskoi 4 % kaikista vastanneista. Tätä pienemmän arvon saivat ainoastaan partioliike ja asukasyhdistykset. Kirkko ja uskonnolliset järjestöt näyttävätkin menettäneen asemiaan nuorten keskuudessa. Nuorista kirkkoon luotti joka viidennes ja sen mahdollisuuksiin vaikuttaa tulevaisuuden yhteiskuntaan uskottiin vain jonkin verran enempi kuin urheiluseurojen mahdollisuuteen. Urheilujärjestöjen uskoi nuorista vaikuttavan tulevaisuuteen paljon tai jonkin verran 37 % vastanneista.

MISTÄ TULISI PÄÄTTÄÄ?

Nuorilta haastateltavilta kysyttiin kantaa myös asioihin, joihin päätöksentekijöiden tulisi tällä hetkellä panostaa. Vaihtoehtoina barometrissä annettiin maanpuolustus, sosiaali- ja terveyspalvelut, työllisyys, koulutus, ympäristön suojeleminen ja asuntojen rakentaminen. Tärkeimpänä yhteiskunnallisena kysymyksenä nuoret nostivat esiin työttömyyden, jonka 64 % vastanneista katsoi tärkeimmäksi yhteiskunnallisen päätöksen teon kohteeksi. Toiseksi tärkeimmäksi panostamisen kohteeksi barometrissä nousi sosiaali- ja terveyspalvelut; 12 % nuorista korosti sosiaali- ja terveyspalveluja panostamisen kohteena.

Työllisyys korostui kaikissa nuorten ryhmissä päätöksen teon keskeisenä sisältönä. Työttömyyden nuoret kokevat todellisena yhteiskunnallisena ongelmana ja samoin myös uhkana yhteiskuntarauhalle.

Väitteen "Väkivaltaisuus yhteiskunnassa alkaa lisääntyä ellei työttömyys nopeasti helpotu" kanssa kaikista vastanneista nuorista oli samaa mieltä 78 % vastanneista. Erityisesti työttömyyden kokivat uhkana yhteiskunnan kehitykselle naiset, joista peräti 83 % epäili väkivaltaisuuden lisääntyvän ellei työttömyys helpotu. Samoin vanhin haastattelussa mukana ollut ikäryhmä (25 - 29 -vuotiaat) katsoivat varsin yleisesti työttömyyden muodostavan todellisen uhan yhteiskunnalle. Tässä ryhmässä 84 % katsoi väkivaltaisuuden lisääntyvän ellei työttömyys helpotu. Lähes samalla tavalla ajattelevat myös työttömät nuoret. Palkansaajista työttömyyden uskoi aiheuttavan väkivallan lisääntymistä 70 % vastanneista.

Työttömyyteen liittyi myös barometrin kysymys sosiaalisen eriarvoisuuden kasvamisesta. Nuorille esitettiin väite "Sosiaalinen eriarvoisuus on kasvanut eri väestöryhmien välillä". Väitteen kanssa samaa mieltä oli 70 % haastatelluista. Sosiaalisen eriarvoisuuden kasvamista korostivat eri ryhmistä naiset, joista 77 % katsoi eriarvoisuuden kasvaneen. Samoin ikäryhmässä 25 -29 -vuotiaat 79 % katsoi eriarvoisuuden kasvaneen. Työttömistä ja lomautetuista nuorista eriarvoisuuden kasvamisen suhteen samaa mieltä oli puolestaan 73 % vastanneista. Eriarvoisuuden kasvaminen koettiin hieman eri tavoin maaseudulla ja kaupungeissa. Maaseudulla asuvista nuorista 75 % katsoi eriarvoisuuden kasvaneen; kaupunkien keskustoissa asuvista nuorista vastaavasti koki 67 % vastanneista.

Työttömyyden yhtenä hoitokeinona on ollut Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaaminen. Barometrissä nuorille esitettiin väite "Meidän kaikkien tulisi tinkiä omista eduistamme maamme kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaamiseksi". Kaikista vastanneista nuorista 55 % oli esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä. Miehistä kansainvälisen kilpailukyvyyn säilyttämistä korosti 59 % ja naisista puolestaan 51 % vastanneista. Työttömistä nuorista tinkimisen kansainvälisen kilpailukyvyyn hyväksi hyväksyi puolet vastanneista ja palkansaajista 54 %. Alueellisesti tinkimistä omista eduistamme kannattivat maaseudulla asuvat nuoret. Näistä 60 % oli esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä. Kaupungeissa vastaavasti ajatteli vajaa puolet (48 %) vastanneista.

Työllisyyden hoidon jälkeen nuorten arvostuksissa päätöksenteon kohteena seurasi sosiaali- ja terveyspalvelut. Naisista sosiaali- ja terveyspalveluja panostamisen kohteena piti 17 % vastanneista; miesten kohdalla vastaava luku oli 7 %. Samoin työttömistä nuorista 14 % korosti sosiaali ja terveyspalveluihin panostamista päätöksenteossa. Sosiaaliturvaan tai sen tasoon barometreissä on liittynyt väite "Nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen". Nuorista 68 % on väitteen kanssa täysin tai joksikin samaa mieltä ja vastaavasti täysin tai joksikin eri mieltä vajaa kolmannes (29 %). Suhtautumisessa nykyisen sosiaaliturvan passivoivaan vaikutukseen ei ole tapahtunut nuorten kohdalla muutosta puolentoista vuoden aikana. Kevään 1995 barometri antoi täsmälleen saman jakauman esitetyn väitteen suhteen. Eroja suhtautumisessa sosiaaliturvan passivoivaan vaiku-

tukseen oli mm. työttömien ja palkansaaajien kesken. Työttömistä nuorista väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 56 % ja palkansaaajista 76 %. Vanhimmassa ikäryhmässä sosiaaliturvan katsoi passivoivan 74 % vastanneista kun taas nuorimmassa ikäryhmässä vastaava luku oli 64 %.

"Nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	26%	42%	20%	9%	2%
miehet	26%	41%	19%	11%	3%
naiset	27%	43%	22%	8%	1%
työttömät	21%	36%	24%	18%	1%
palkans.	33%	43%	16%	6%	2%

Työllisyyden ja sosiaali- ja terveyspalvelujen jälkeen barometriin vastanneet nuoret korostivat päätöksenteon kohteina maanpuolustusta (8%), sekä ympäristön suojelua ja koulutusta, joita asioita kumpaa-kin korosti ensisijaisena panostamisen kohteena 7 % vastanneista. Asuntojen rakentamista päätöksenteon kohteena korosti puolestaan 2 % vastanneista.

EUROOPAN UNIONI

Euroopan Unioni jakaa barometrin antaman tuloksen mukaan suomalaista nuorisoa. Kysyttäessä nuorten luottamusta eri instituutioita kohtaan nuoret luottivat Euroopan Unioniin instituutiona yhtä paljon kuin eduskuntaan, mutta enemmän kuin poliittisiin puolueisiin. Nuorten suhtautumista yleensä Suomen Euroopan Unionin jäsenyyteen mitattiin barometrissä väitteellä "EU-jäsenyys on osoittautunut edulliseksi Suomelle". Väitteen suhteen samaa mieltä oli 48 % nuorista ja eri mieltä vastanneista oli 43 %. Kantaansa Suomen EU-jäsenyyden edullisuudesta ei osannut sanoa joka kymmenes haastatelluista. Jäsenyyden edullisuus Suomen kannalta jakoi selvästi eri vastaajaryhmiä. Miehistä jäsenyyttä piti edullisena puolet vastanneista ja naisista vastaavasti ajatteli 45 %. Nuorimmassa ikäryhmässä jäsenyyttä piti myönteisenä 54 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 44 % vastanneista. Myös palkansaaajista ja työttömistä 44 % piti jäsenyyttä Suomen kannalta edullisena. Vanhempien koulutustausta lisäsi nuorten myönteistä suhtautumista EU-jäsenyyteen. Nuorista, joiden vanhemmilla oli korkeakoulututkinto noin 60 % piti EU-jäsenyyttä Suomen kannalta edullisena. Samoin korkeakouluasteella opiskelevista nuorista 69% piti jäsenyyttä edullisena Suomelle. Ammattikoulussa opiskelevista vastaavasti ajatteli 40 % vastanneista. Maaseudulla asuvista nuorista EU-jäsenyyttä piti edullisena kolmannes vastanneista, mutta kaupunkien keskustoissa asuvista nuorista yli puolet (51 %). Pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista

EU-jäsenyyden myönteisyyteen uskoi 57 % vastanneista. Vastaavasti Pohjois-Karjalan läänissä asuvista nuorista ajatteli 32 % ja Kuopion läänissä asuvista nuorista 36 %.

"EU-jäsenyys on osoittautunut edulliseksi Suomelle"

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	9%	39%	27%	17%	9%
miehet	11%	39%	24%	16%	10%
naiset	7%	39%	30%	17%	8%
15 - 19 -v.	13%	41%	23%	14%	9%
25 - 29 -v.	6%	38%	30%	18%	9%

Oman elämänsä suhteen tärkeitä päätöksiä Euroopan Unionissa nuorista katsoi tehtävän 60 % vastanneista. Miehistä Euroopan Unionissa katsoi oman elämän kannalta merkittäviä päätöksiä tehtävän 57 % vastanneista. Naisista puolestaan Euroopan Unionissa tehtäviä päätöksiä piti tärkeänä 62 % vastanneista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna Euroopan Unionissa tehtäviä päätöksiä pidettiin lähes yhtä tärkeinä sekä nuorimmassa että vanhimmassa ikäryhmässä. Työttömistä nuorista Euroopan Unionin päätöksentekoa piti tärkeänä 57 % ja koululaisista ja opiskelijoista 61 % vastanneista. Euroopan Unioni jakaa selkeästi suomalaista nuorisoa alueellisesti tarkasteltuna. Maaseudulla asuvista nuorista EU:n päätöksentekoa piti tärkeänä runsaat puolet (53 %) ja kaupungeissa asuvista nuorista 58 % vastanneista. Pääkaupunkiseudulla nuorista 75 % piti EU:n päätöksiä tärkeinä oma elämänsä kannalta ja Oulun läänin nuorista vastaavasti ajatteli 51 %. Myös vanhempien koulutustausta vaikutta selkeästi suhtautumisessa EU:n päätöksenteon tärkeyteen. Nuorista, joiden vanhemmilla on korkeakoulututkinto, lähes 70 % piti EU:n päätöksiä tärkeinä.

Nuorilta kysyttiin myös sitä, mihin asioihin Suomen tulisi erityisesti vaikuttaa Euroopan Unionin jäsenenä. Suomen tulisi ennen muuta vaikuttaa Euroopan Unionin jäsenenä nuorten mielestä rauhan säilymiseen Euroopassa, ihmisoikeuksien turvaamiseen, kansainvälisen rikollisuuden torjuntaan ja työllisyyden edistämiseen. Vastanneista nuorista 96 % piti rauhan säilyttämistä asiana, johon Suomen tuli vaikuttaa Unionin jäsenenä. Samoin nuoret ajattelivat myös ihmisoikeuksien turvaamisesta, jonka kohdalla naiset pitivät asiaa erityisen tärkeänä. Kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa ja työllisyyden edistämistä piti tärkeänä 95 % vastanneista nuorista. Näiden ohella ympäristön suojelua piti tärkeänä vaikuttamisen alueena 91 %, pohjoismaisen sosiaaliturvan tason säilyttämistä 90 %, sukupuolten välisen tasa-arvon toteuttamista 89 %, Suomen maatalouden toiminnan turvaamista 84 % ja EU:n ja Venäjän välisten suhteiden kehittymistä 79 % vastanneista nuorista.

Elokuun lopulla toteutetussa nuorisobarometrissä tiedusteltiin nuorilta myös heidän käsitystään äänestyskäyttäytymisestään syksyn EU-vaalien yhteydessä. EU-edustajain vaalissa nuorista aikoi varmasti äänestää puolet haastatelluista nuorista. Luultavasti ei tai varmasti ei ilmoitti EU-vaaleissa äänestävänä yhteensä 18 % vastanneista nuorista. Varmasti äänestävien osuus työttömien nuorten kohdalla oli 41 % ja palkansaaajien kohdalla vastaavasti 53 %. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista EU-vaaleissa varmasti aikoi barometrin mukaan äänestää 67 % ja ammattikoulun käyneistä nuorista 46 %. Samoin äänestämiseen EU-vaaleissa vaikutti selvästi vanhempien koulutustausta. Nuorista, joiden vanhemmilla oli korkeakoulututkinto, aikoi äänestää EU-vaaleissa yli 60 %. Äänestämiseen EU-vaaleissa suhtauduttiin eri tavalla myös eri osissa maata. Pääkaupunkiseudulla EU-vaaleissa aikoi varmasti äänestää 60 % vastanneista; vastaava luku Pohjois-Karjalan läänissä oli 33 %.

Kunnallisvaaleissa haastatellut nuoret aikoivat barometrin mukaan äänestää jonkin verran yleisemmin kuin EU-vaaleissa. Varmasti kunnallisvaaleissa aikoi äänestää 55 % kaikista barometriin haastatelluista nuorista. Äänestäminen on barometrin mukaan sidoksissa nuorten ikään. Ikäryhmässä 20 - 24 -vuotiaat varmasti aikoi vaaleissa äänestää 52 % ja ikäryhmässä 25 - 29 -vuotiaat varmasti aikoi äänestää 63 % vastanneista. Työttömistä nuorista kunnallisvaaleissa aikoi varmasti äänestää 48 % vastanneista. Äänestämiseen kunnallisvaaleissa vaikuttaa myös vanhempien koulutustausta. Mitä korkeampi vanhempien koulutustausta oli, sitä varmemmin nuoret aikoivat äänestää syksyn vaaleissa. Kunnallisvaalien yhteydessä myös maaseudulla asuvat nuoret ilmoittivat kaupungeissa asuvia nuoria useammin äänestävänsä varmasti. Maaseudun nuorista varmasti aikoi äänestää 64 % ja kaupunkien keskustoissa asuvista nuorista vastaavasti ilmoitti 53 % vastanneista.

LOPUKSI

Aiemmat nuorisobarometrit ovat antaneet kuvan nuorisosta, joka on säilyttänyt arvostuksen koulutusta ja työtä kohtaan. Koulutusta nuoret ovat johdonmukaisesti korostaneet keskeisimpänä kanavana työmarkkinoille pääsyn suhteen. Toisaalta työuran nuoret ovat myös valmiita aloittamaan aiempien barometrien mukaan poikkeavinkin keinoin. Syksyn 1996 barometrin mukaan nuoret ovat myös valmiita osallistumaan yhteiskunnallisen päätöksentekoon muutenkin kuin äänestämällä. Mikäli nuoret kokevat asian oman elämänsä kannalta tärkeäksi, he ovat valmiita osallistumaan mielenosoituksiin, lakkoihin, vetoomusten allekirjoittamiseen ja nimien keräämiseen vetoomuksiin sekä kirjoittamaan yleisönosastoihin. Näitä voimakkaampia keinoja nuoret sen sijaan eivät ole valmiita käyttämään. Samoin nuoret eivät hyväksy kovinkaan yleisesti suoran toiminnan kautta vaikuttamaan pyrkiviä ryhmiä. Vaikuttamisen kohdalla korostui nuorten naisten valmius lähteä osallistumaan yhteiskunnan toimintaan perinteisten keino-

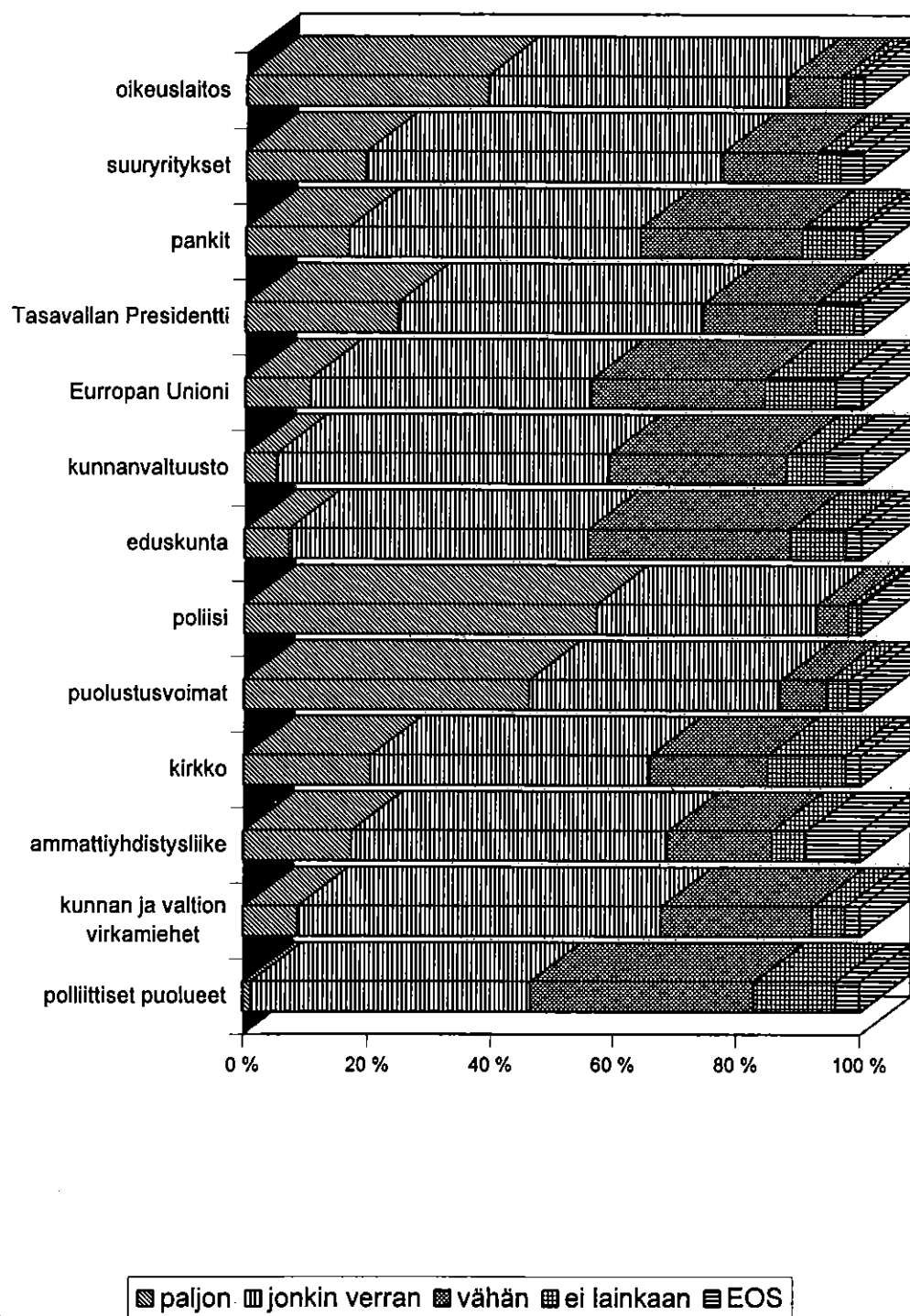
jen ja instituutioiden ohi ja sijasta. Työttömät nuoret eivät erottuneet barometrissä muita nuoria passiivisempänä ryhmänä.

Valmius ottaa kantaa on varmaankin sidoksissa nuorten suhtautumiseen edustuksellisiin elimiin. Haastatellut nuoret eivät luota välttämättä edustuksellisiin elimiin. Erityisesti epäluottamus yhteiskunnallisia instituutioita kohtaan korostui työttömien nuorten sekä vanhimmassa haastattelussa mukana olleessa nuorten ryhmässä. Euroopan Unioniin nuoret luottivat instituutiona saman verran kuin kansallisiin edustuksellisiin elimiin. Luottamus Euroopan Unionia kohtaan oli nuorten keskuudessa jopa yleisempää kuin luottamus poliittisiin puolueisiin. Euroopan Unioni näytetäänkin mielletävän yhtenä olemassaoloon ja yhteiskunnan kehitykseen vaikuttavana instituutiona. Suomen jäsenyyden myönteisenä kokivat nuorimmat haastattelussa mukana olleet nuoret sekä nuoret, jotka asuivat kaupungeissa ja jotka opiskelivat korkeakouluasteella.

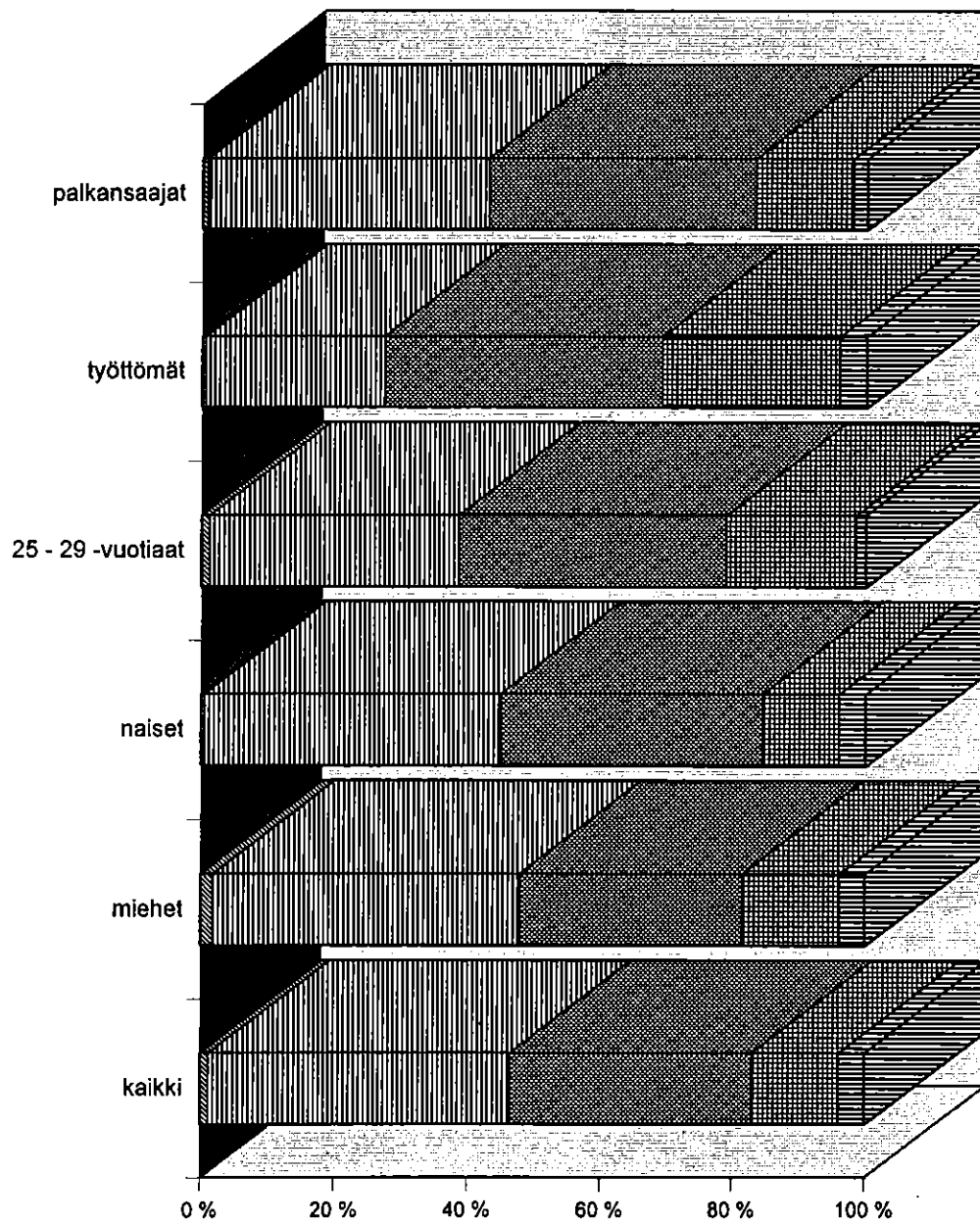
Nuoret korostavat pitkälti barometrin antaman kuvan perusteella perinteisten ja instituutioiden merkitystä. Poliisi, puolustusvoimat ja oikeuslaitos ovat instituutioita, joihin nuoret luottavat. Laitonta toimintaa tai laittomia tekoja nuoret eivät ole valmiita hyväksymään, vaan laitton toimintaa saa haastatelluista nuorilta varsin yksiselitteisen tuomion. Perinteisten arvojen korostamisen ohella nuoret korostavat barometrin antaman kuvan mukaan yksilöllisyyttä. Etujärjestöihin nuoret eivät katso olevan tarpeellista kuulua. Kansalaisjärjestöihin kuuluvista nuorista valtaosa on mukana vain passiivisina jäseninä ei aktiivisina toimijoina. Yksilöllisyyden korostuminen näkyi myös nuorten katsoessa menestymisen tai menestymättömyyden olevan jokaisesta itsestä, jokaisen omista valinnoista kiinni.

Eri ryhmien välillä barometri antaa eroja suhtautumisessa yhteiskunnalliseen toimintaan. Erityisesti haastatelluista nuorista erottuu työttömien ja vailla mitään koulutusta olevien nuorten joukko. Tämä ryhmä suhtautuu selvän kriittisesti yhteiskunnallisiin instituutioihin ja hyväksyy osin muita ryhmiä yleisemmin yhteiskunnan toimintaan vaikuttavien ääriryhmien toiminnan. Koulutus lisää selvästi luottamusta yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan ja toisaalta koulutetut nuoret ovat valmiimpia myös naisten ohella ottamaan kantaan päätöksentekoon muutenkin kuin äänestämällä.

Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan?

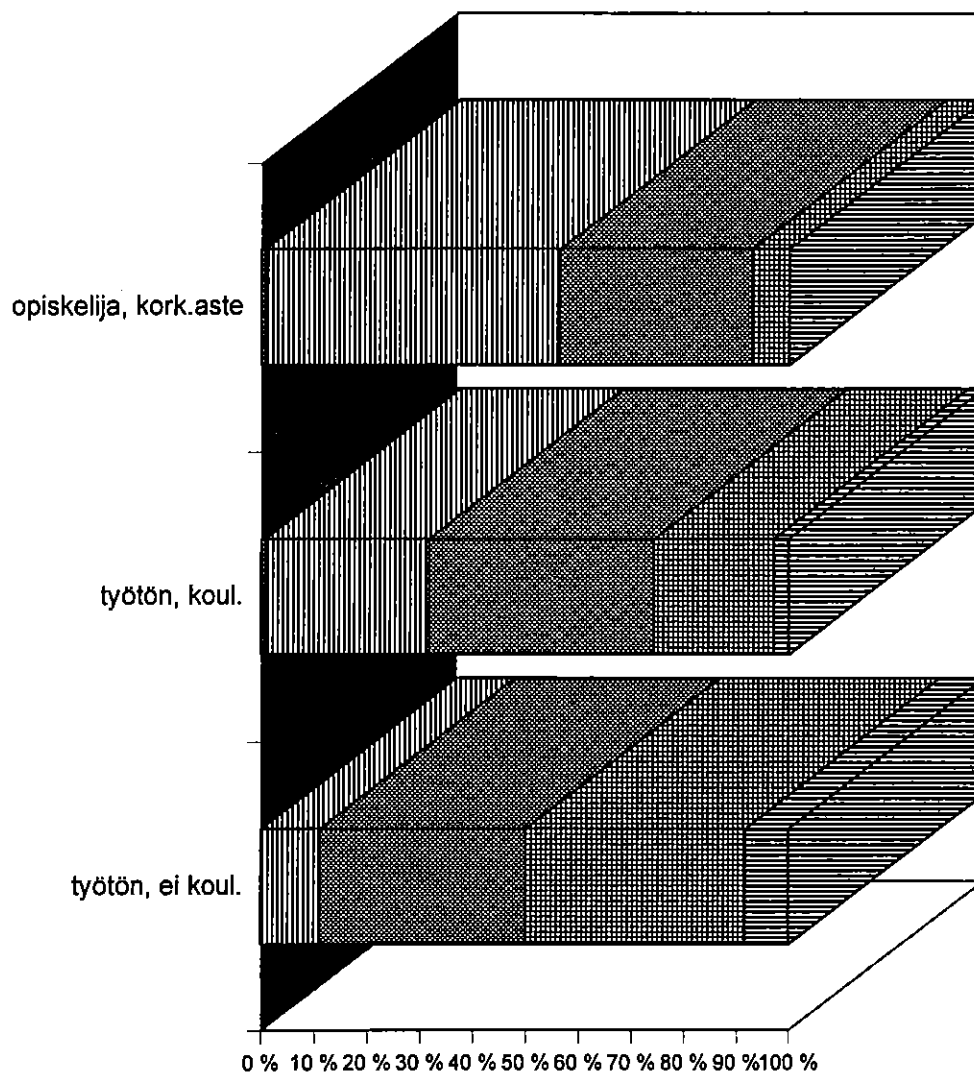

Luotatko poliittisten puolueiden toimintaan?

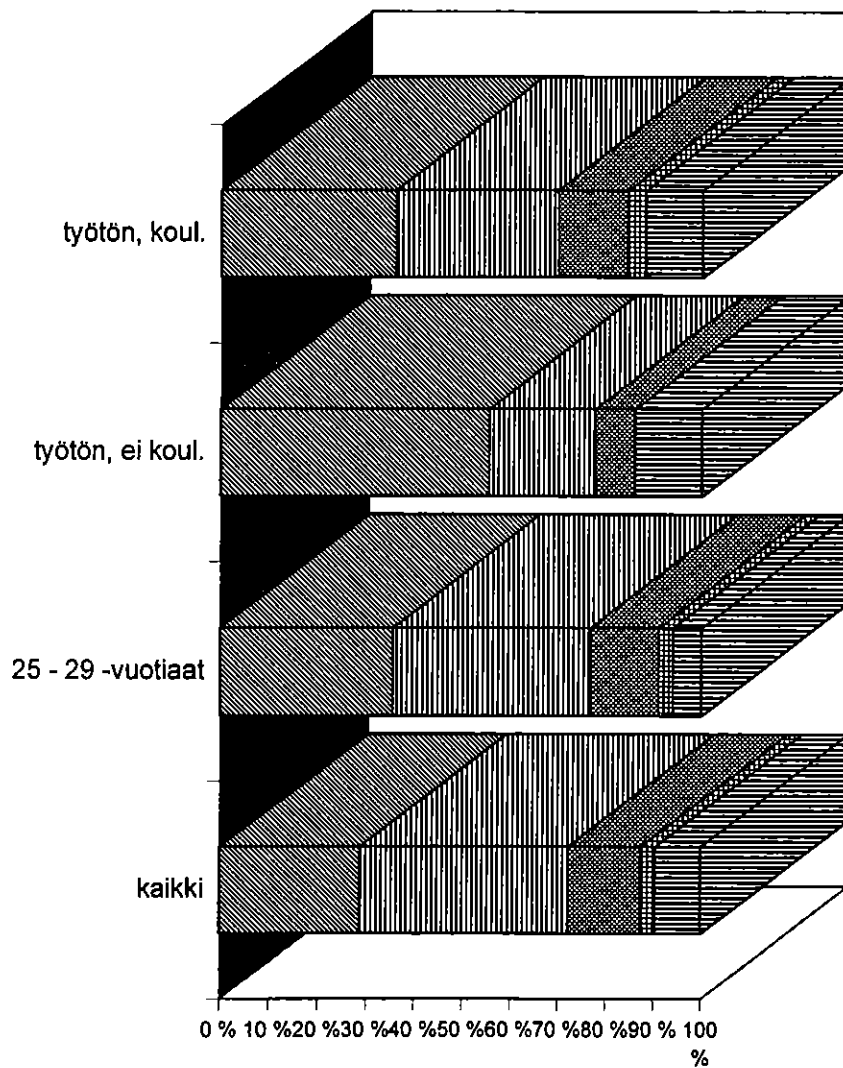
paljon
 jonkin verran
 vähän
 ei lainkaan
 EOS

Luotatko poliittisten puolueiden toimintaan?

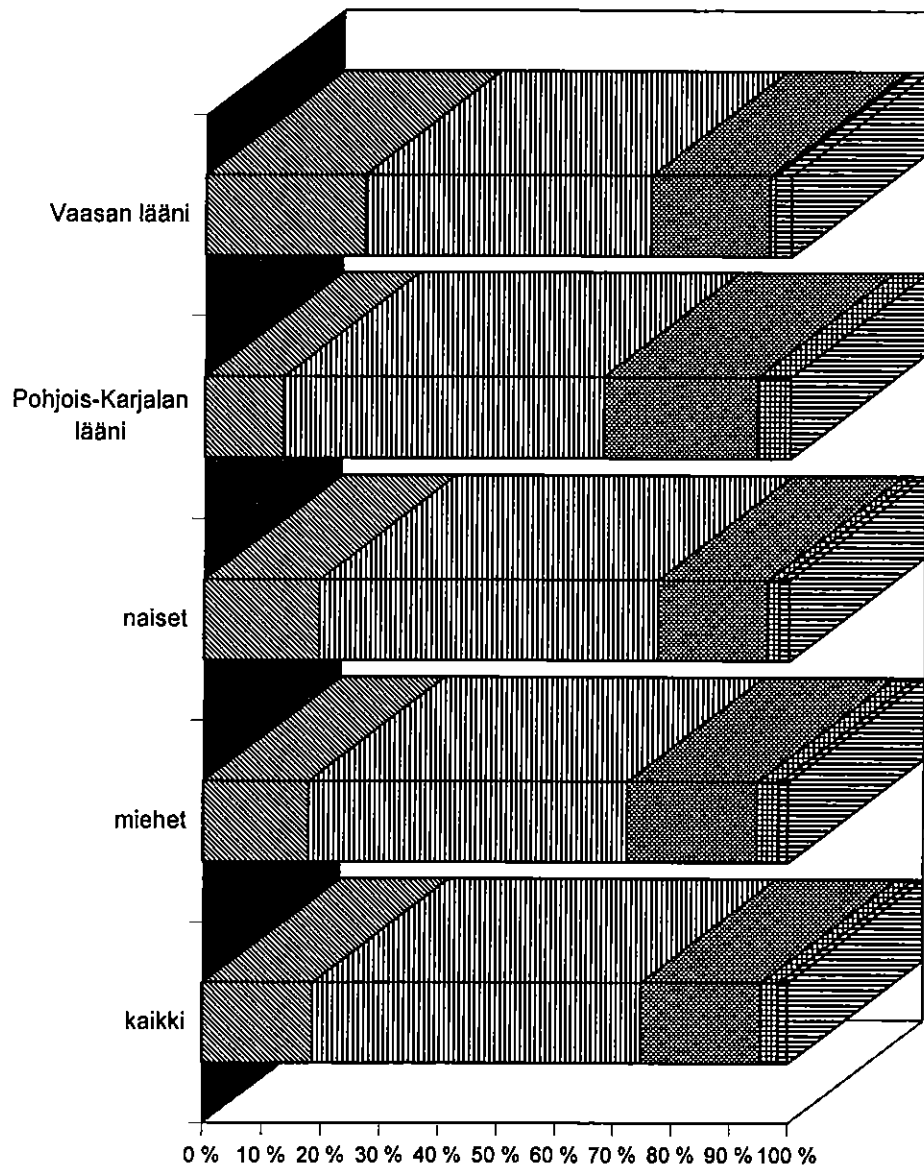
■ paljon ■ jonkin verran ■ vähän ■ ei lainkaan ■ EOS

Yleensä uudet kansanedustajat menettävät pian kosketuksensa äänestäjiin?

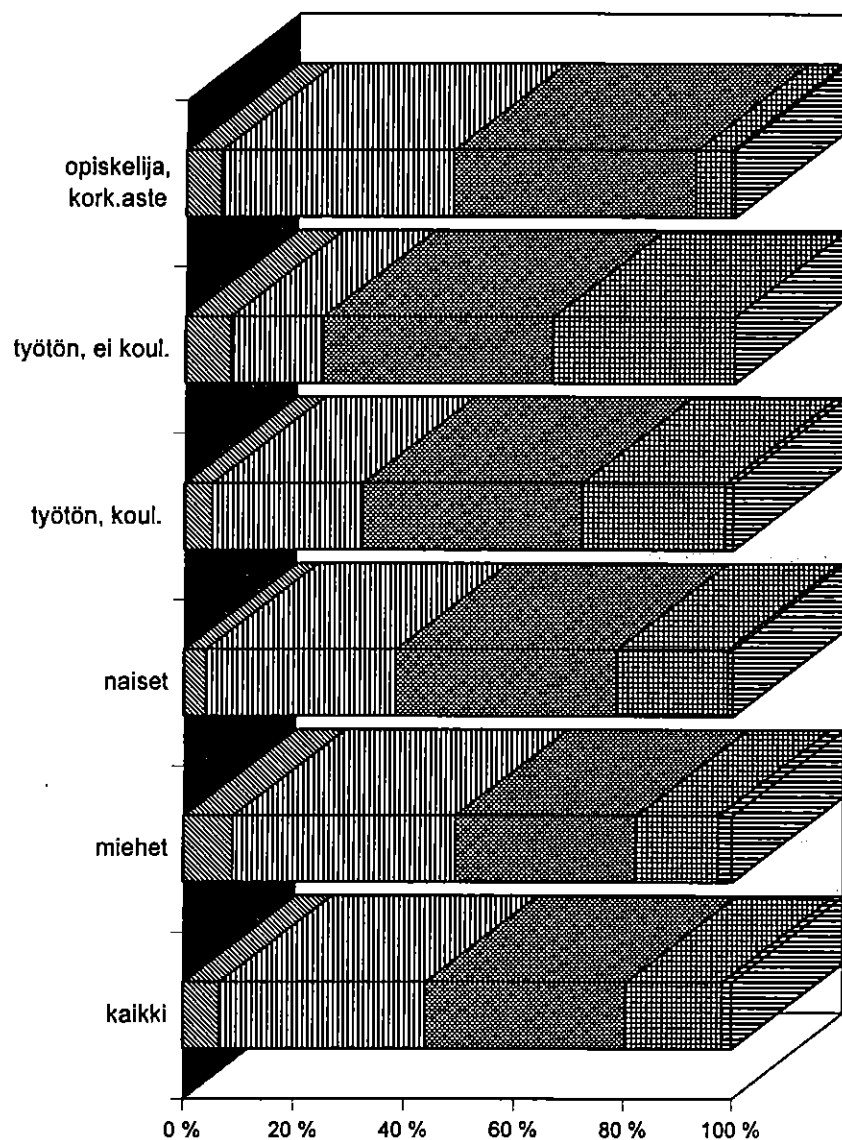
■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

**Kuinka tärkeinä oman elämäsi kannalta pidät ratkaisuja, jotka
tehdään eduskunnassa?**

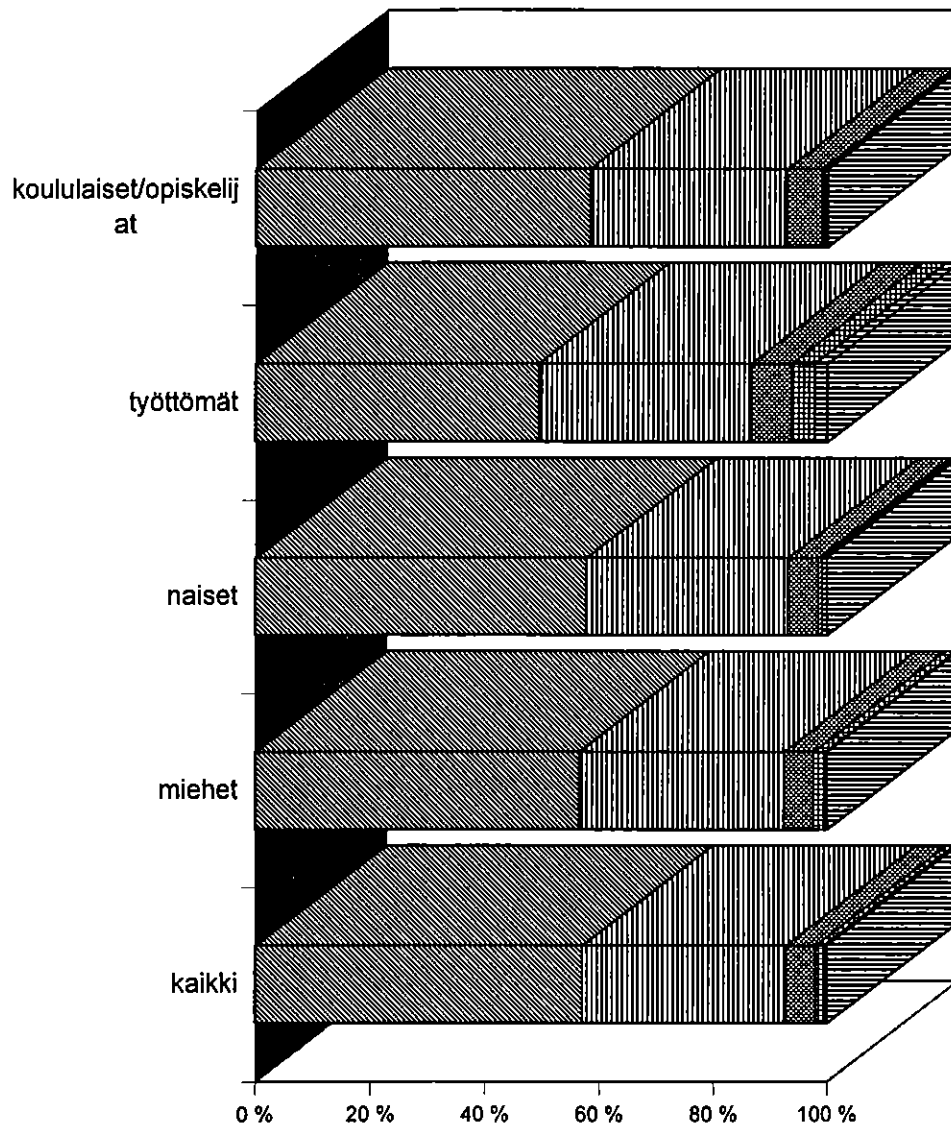
■ erittäin tärkeä ■ melko tärkeä ■ vähän tärkeä ■ ei lainkaan tärkeä ■ EOS

Yleensä voi luottaa siihen, että hallitus tekee oikeita päätöksiä?

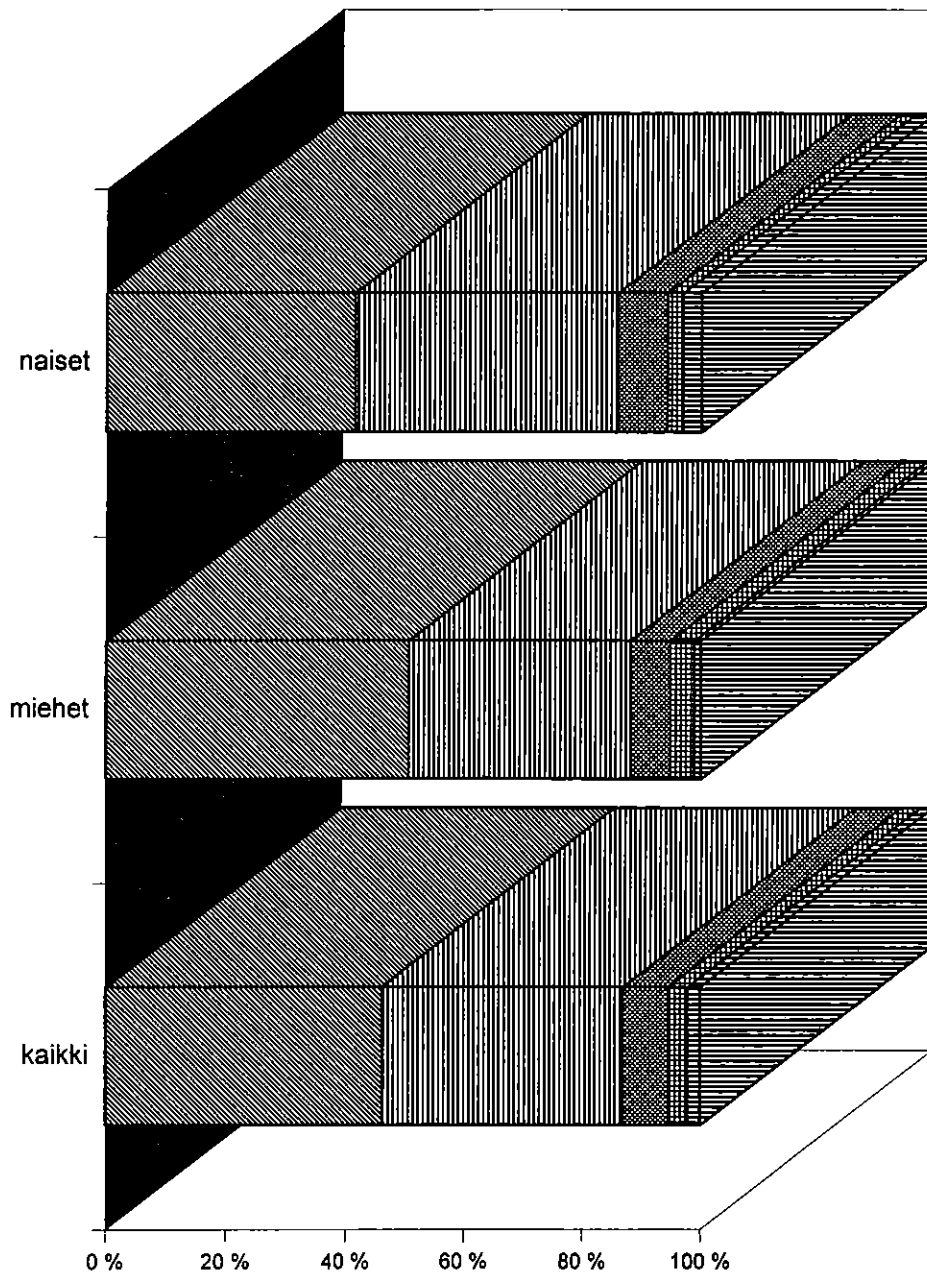
■ täysin samaa mieltä ■ jokseenkin samaa mieltä ■ jokseenkin eri mieltä
 ■ täysin eri mieltä ■ EOS

Luotatko poliisin toimintaan?

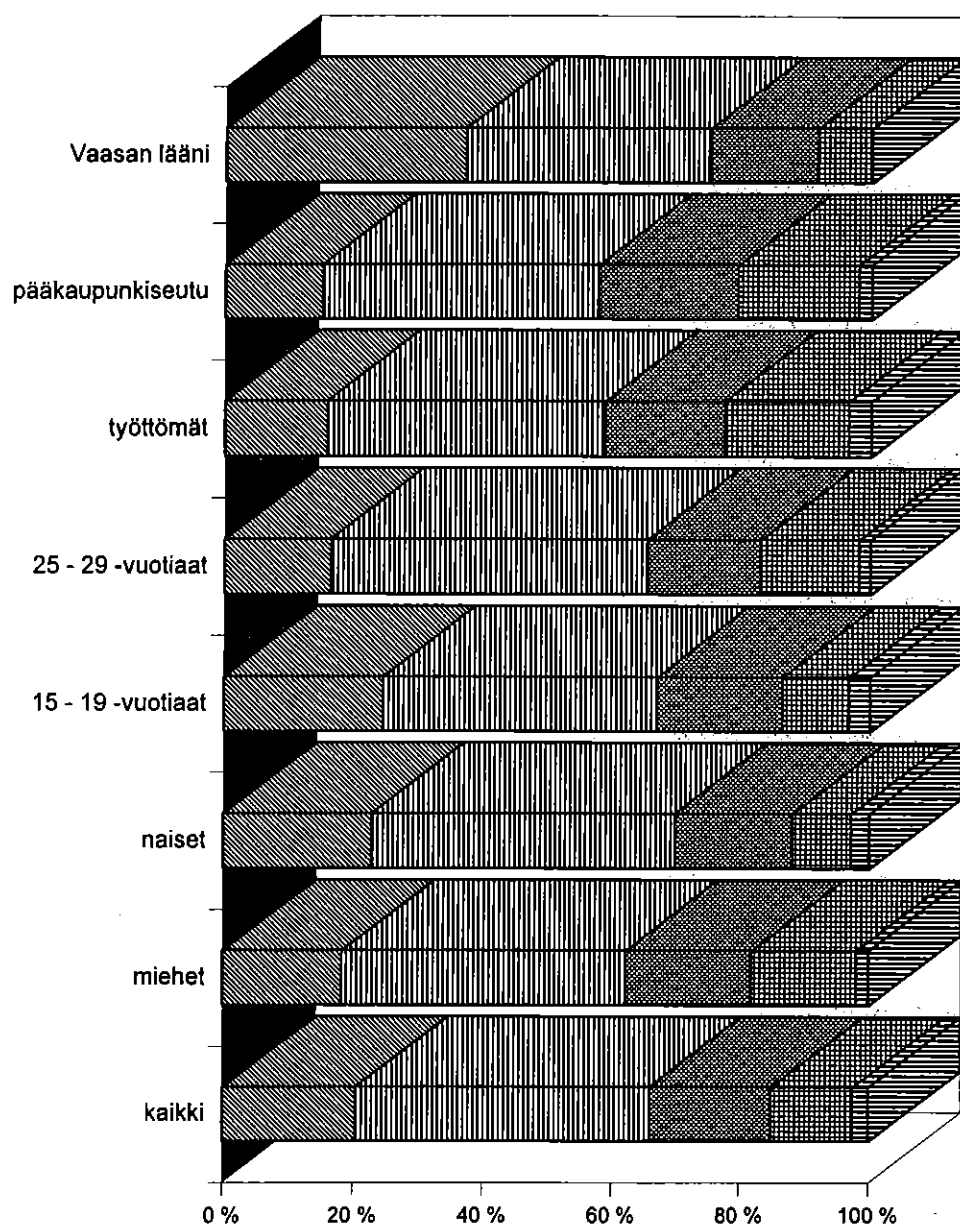
paljon
 jonkin verran
 vähän
 ei lainkaan
 EOS

Luotatko puolustusvoimiin?

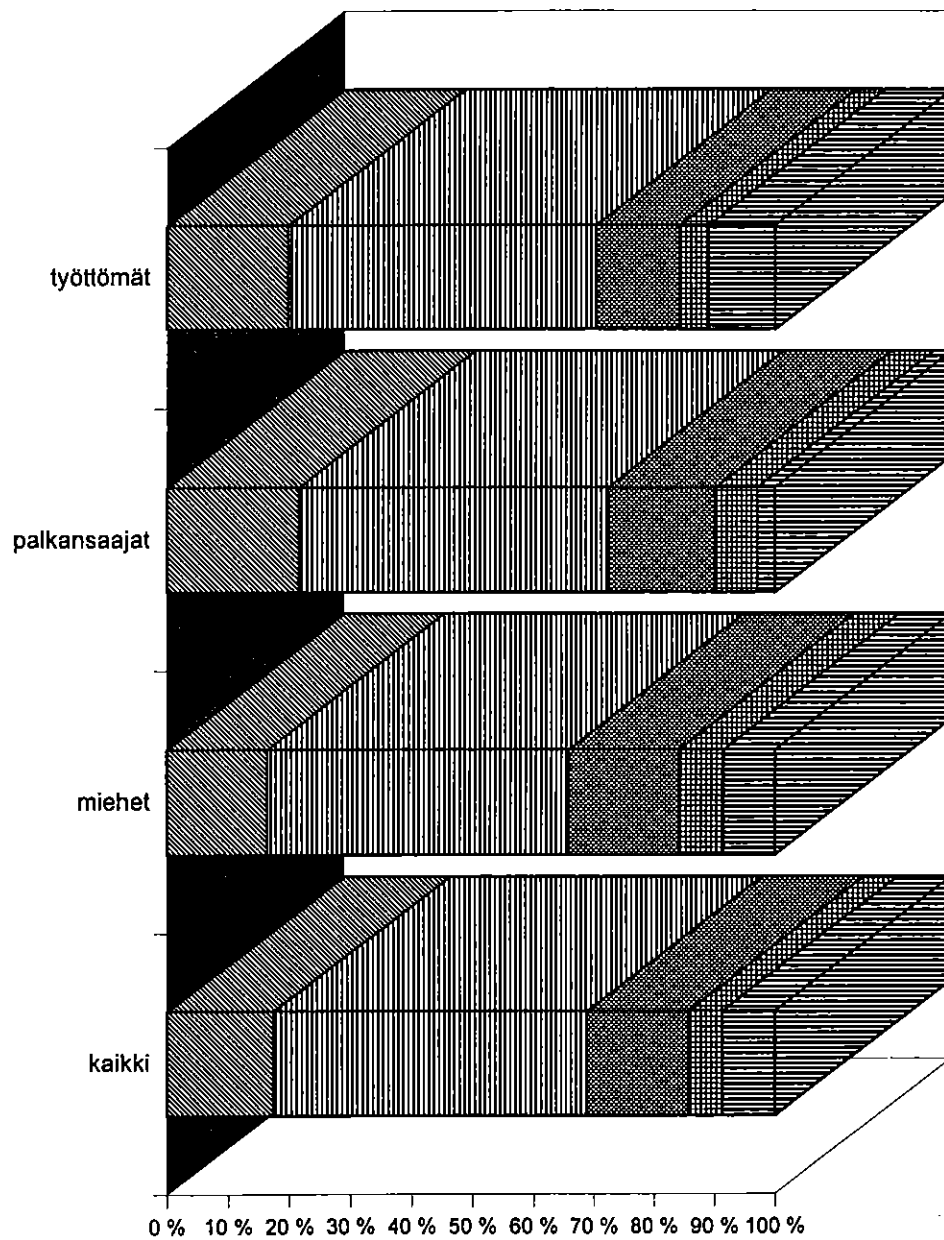
■ paljon ■ jonkin verran ■ vähän ■ ei lainkaan ■ EOS

Luotatko kirkon toimintaan?

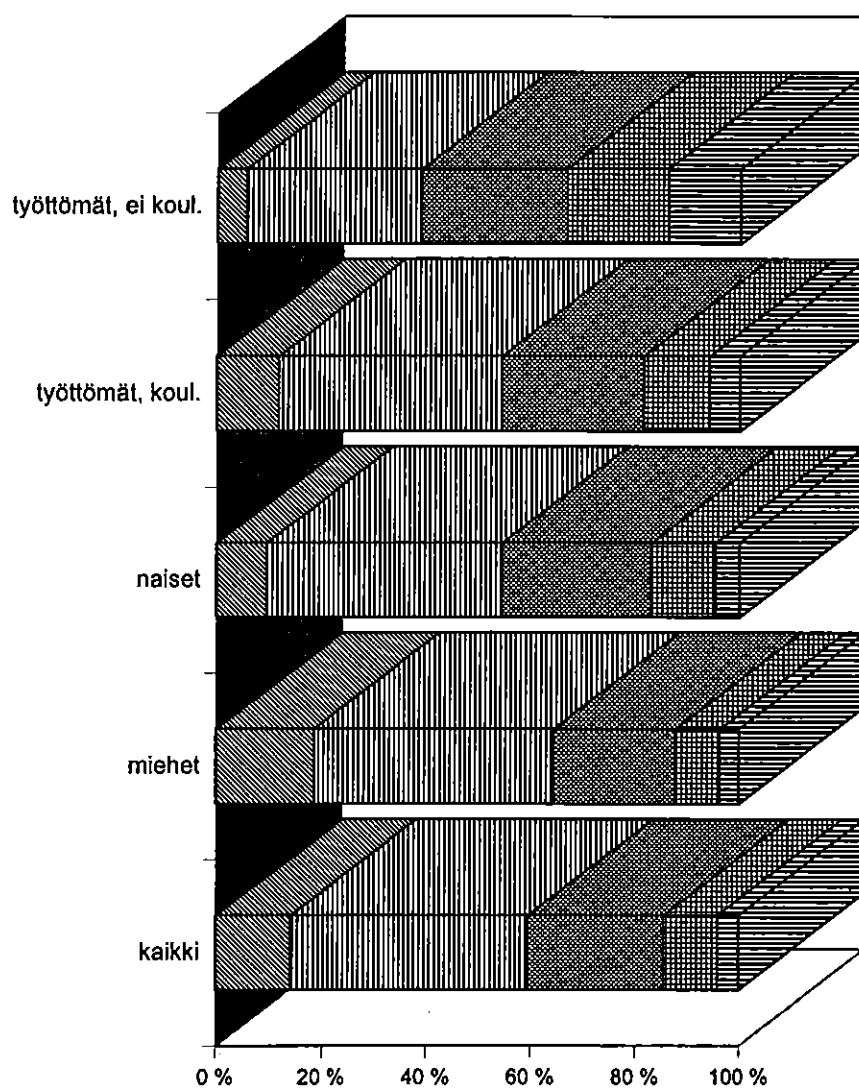
! paljon jonkin verran vähän ei lainkaan EOS

Luotatko ammattiyhdistyksen toimintaan?

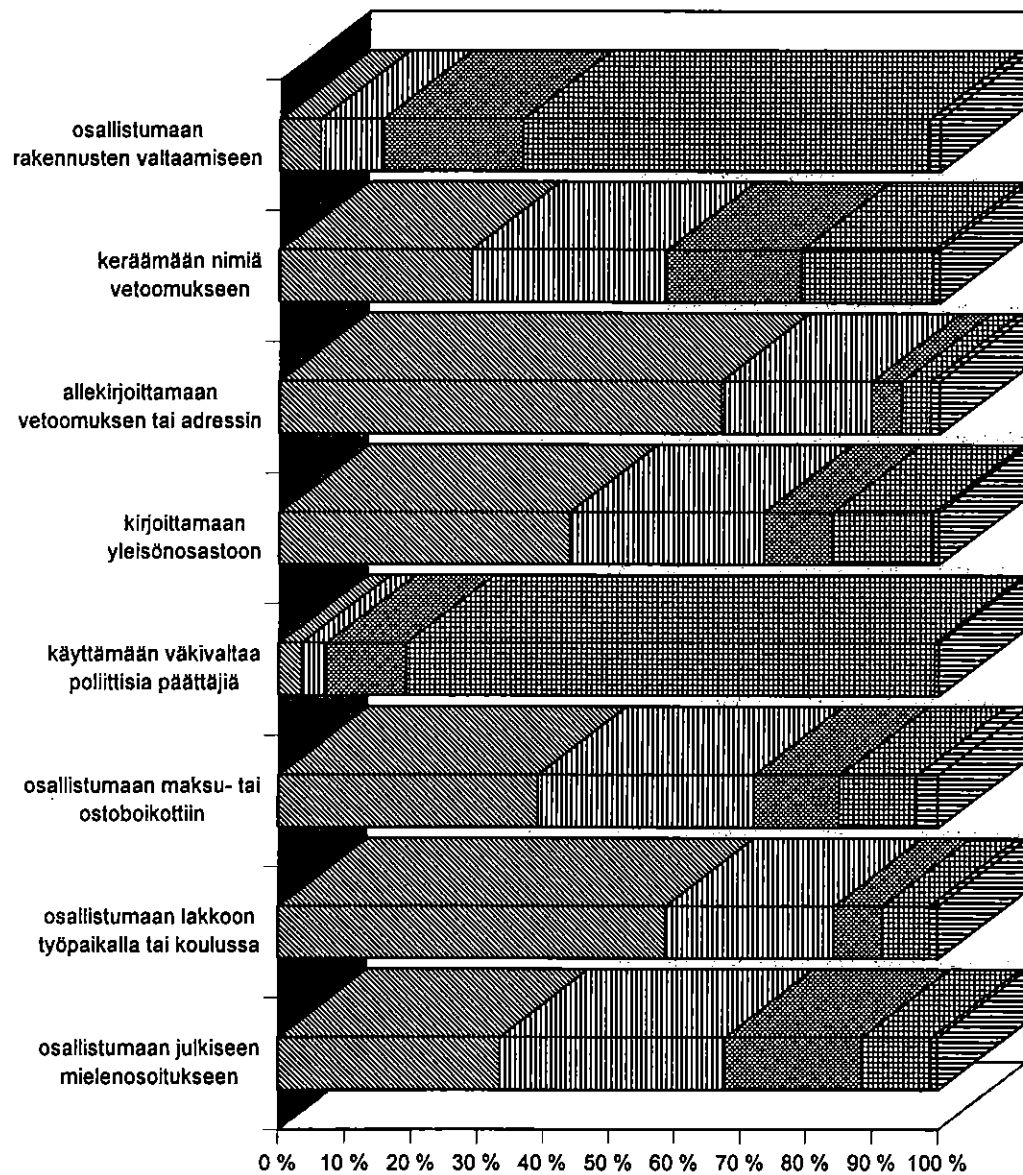
paljon
 jonkin verran
 vähän
 ei lainkaan
 EOS

Demokratia toimii Suomessa hyvin ja se takaa kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet?

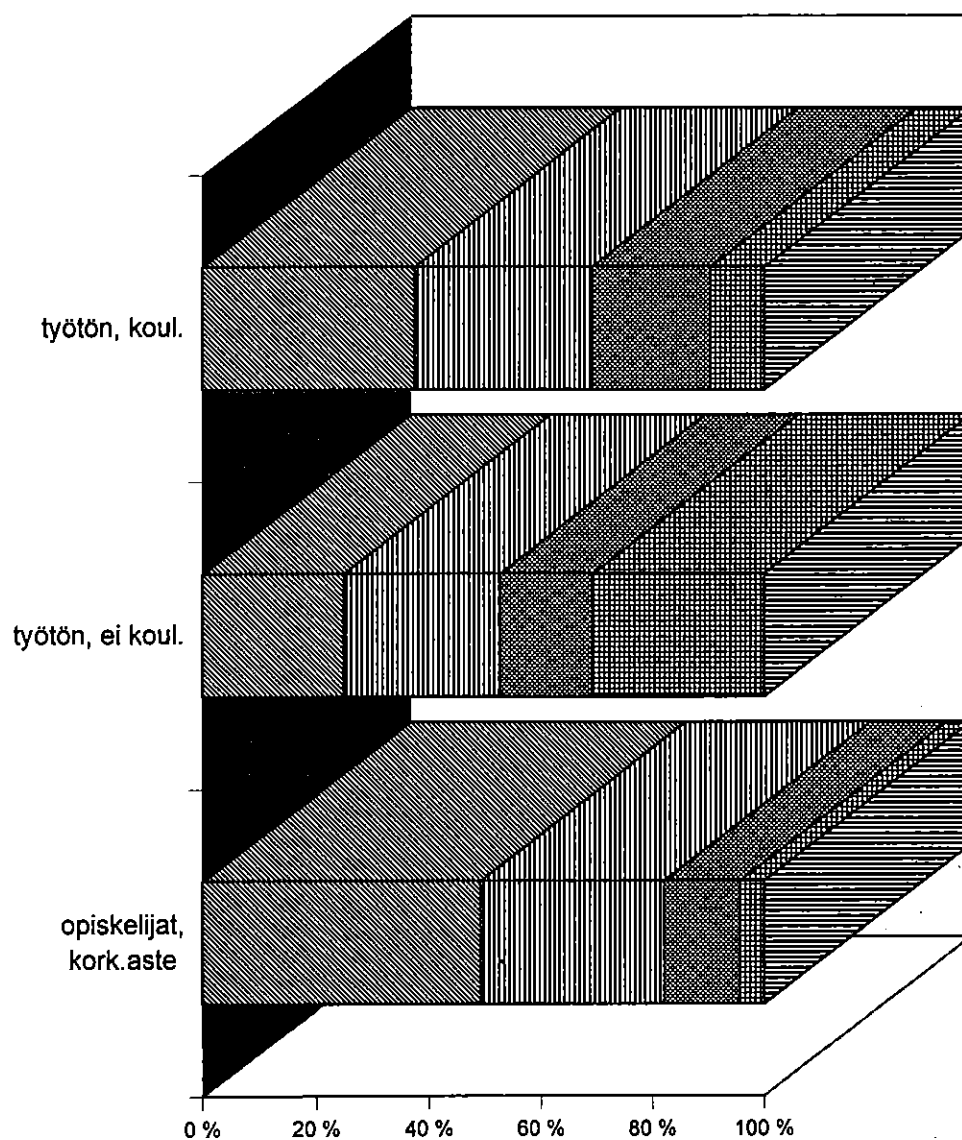
■ täysin samaa mieltä	▨ jokseenkin samaa mieltä	▧ jokseenkin eri mieltä
▩ täysin eri mieltä	▬ EOS	

Jos asia olisi mielestäsi tärkeä, niin olisitko valmis:

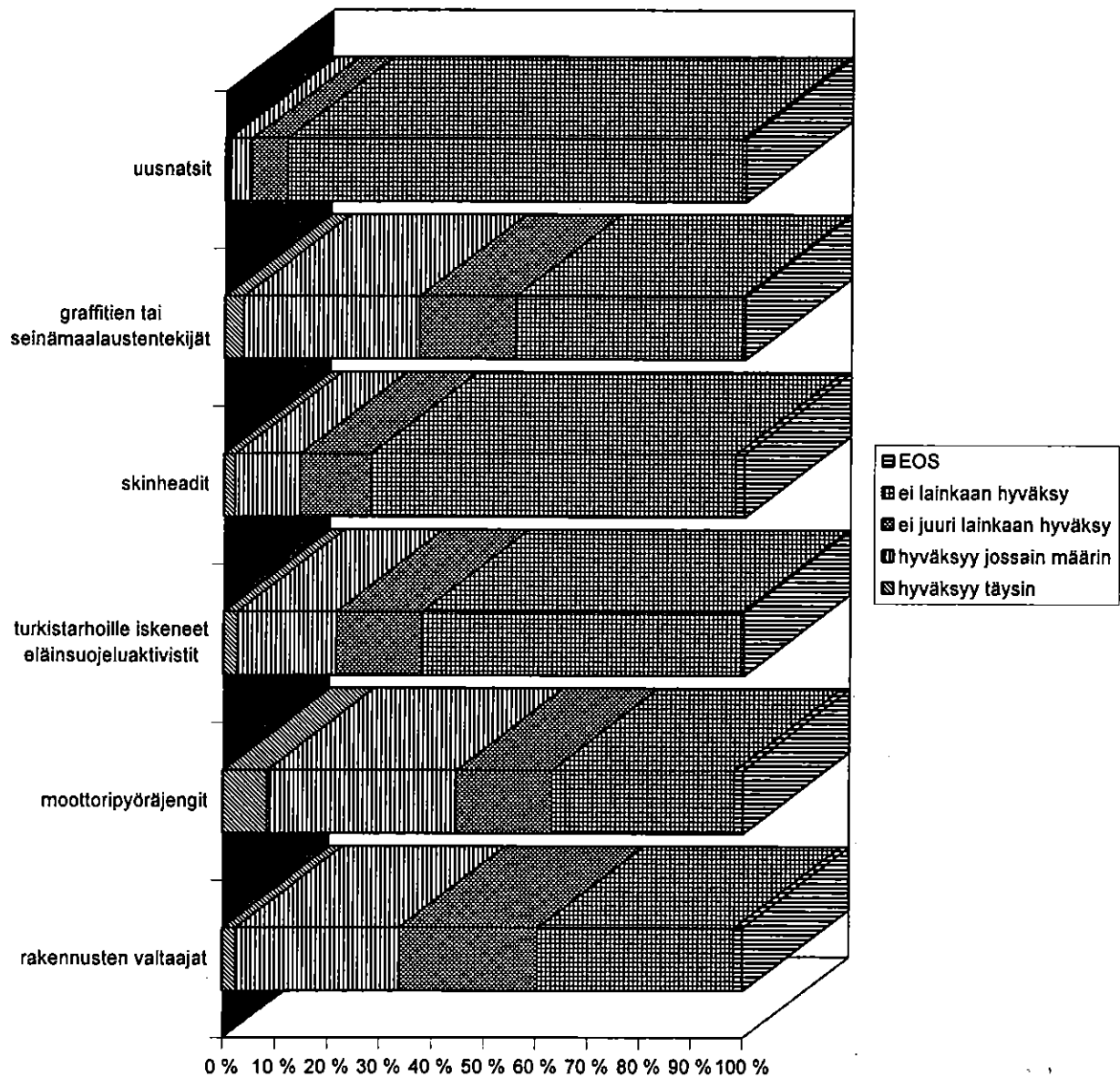
kyllä varmasti
 ehkä
 tuskin
 ei varmasti
 EOS

Jos asia olisi mielestäsi tärkeää, niin olisitko valmis osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen?

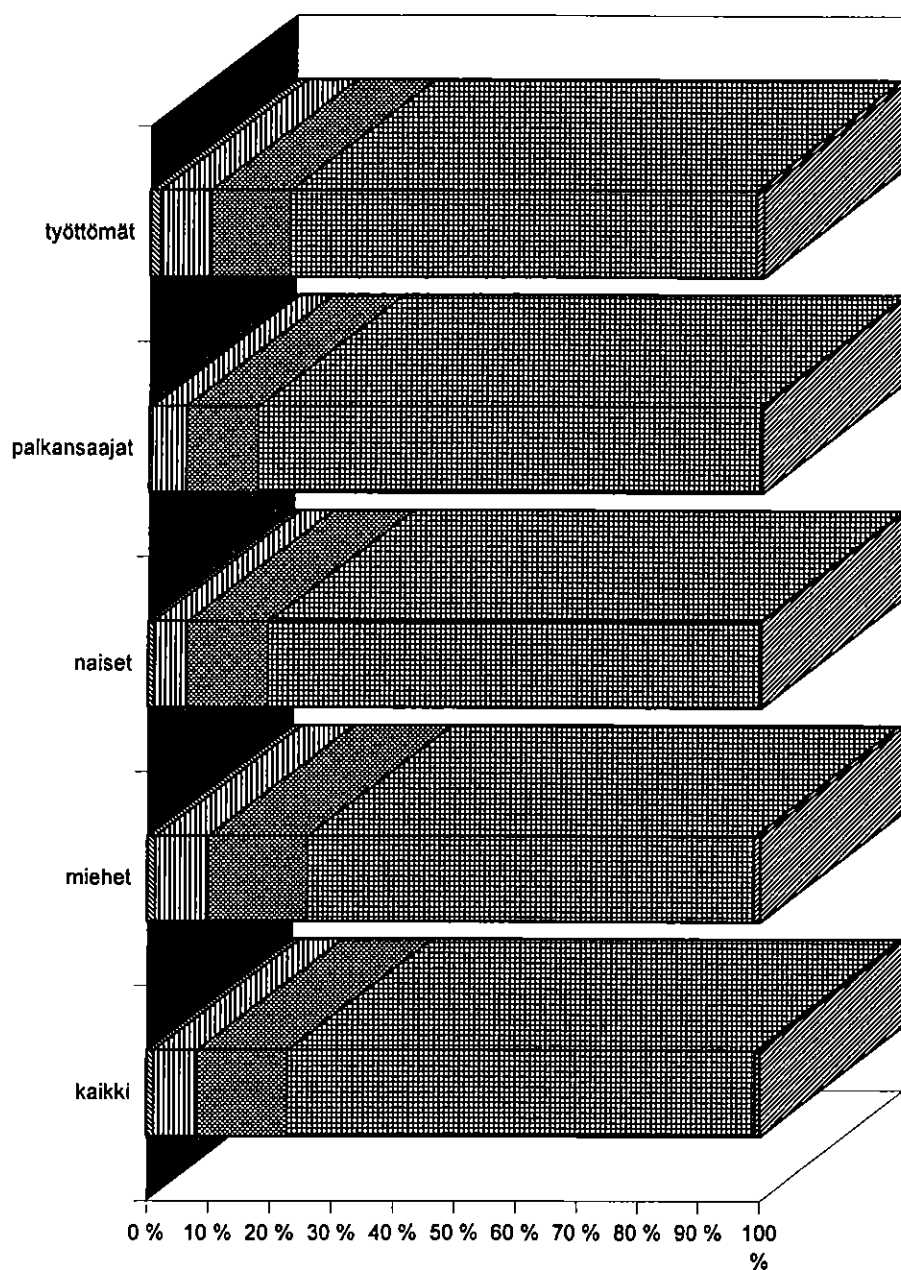

■ kyllä varmasti ■ ehkä ■ tuskin ■ ei varmasti ■ EOS

Hyväksytkö seuraavien ryhmien toiminnan?

**On hyväksyttävää antaa väärää tietoa saadakseen
toimeentulotukea?**

täysin samaa mieltä

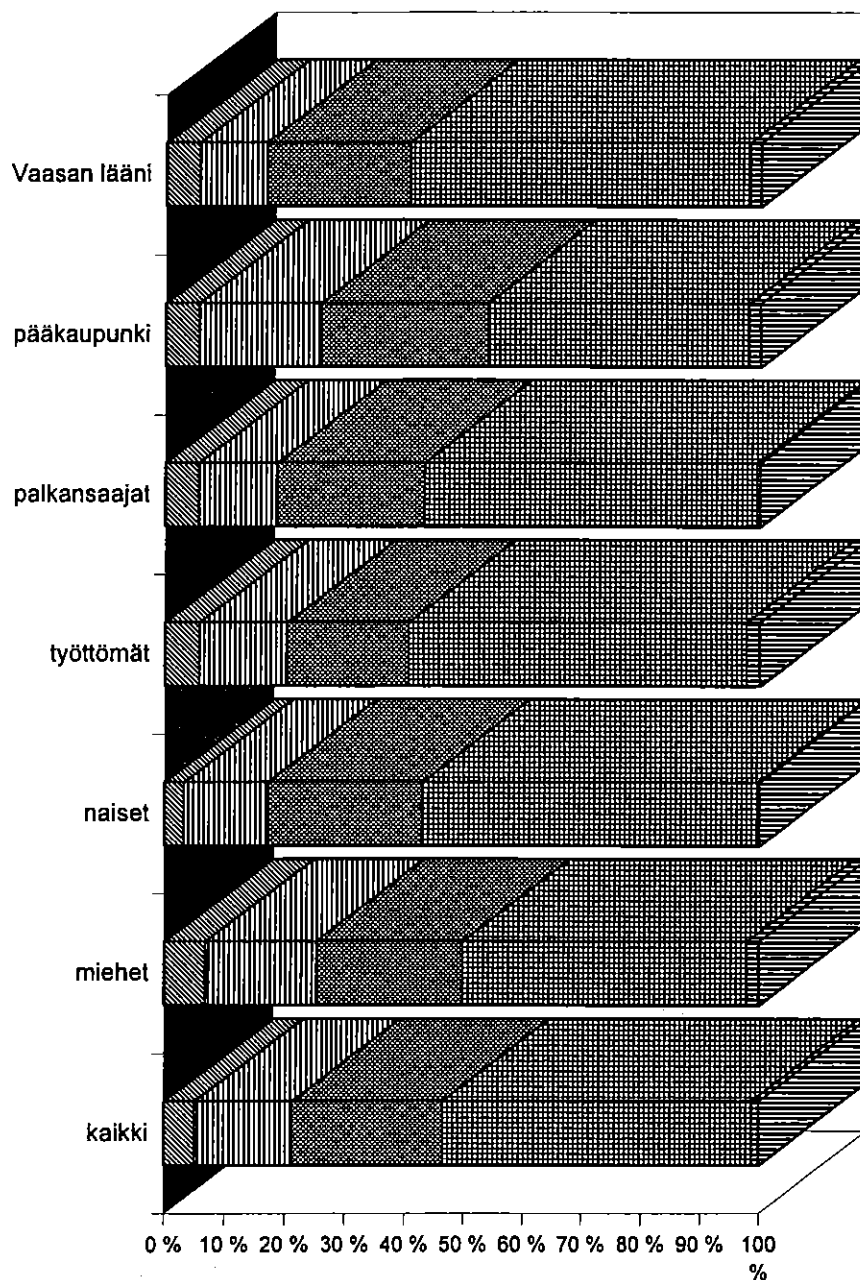
 jokseenkin samaa mieltä

 jokseenkin eri mieltä

 täysin eri mieltä

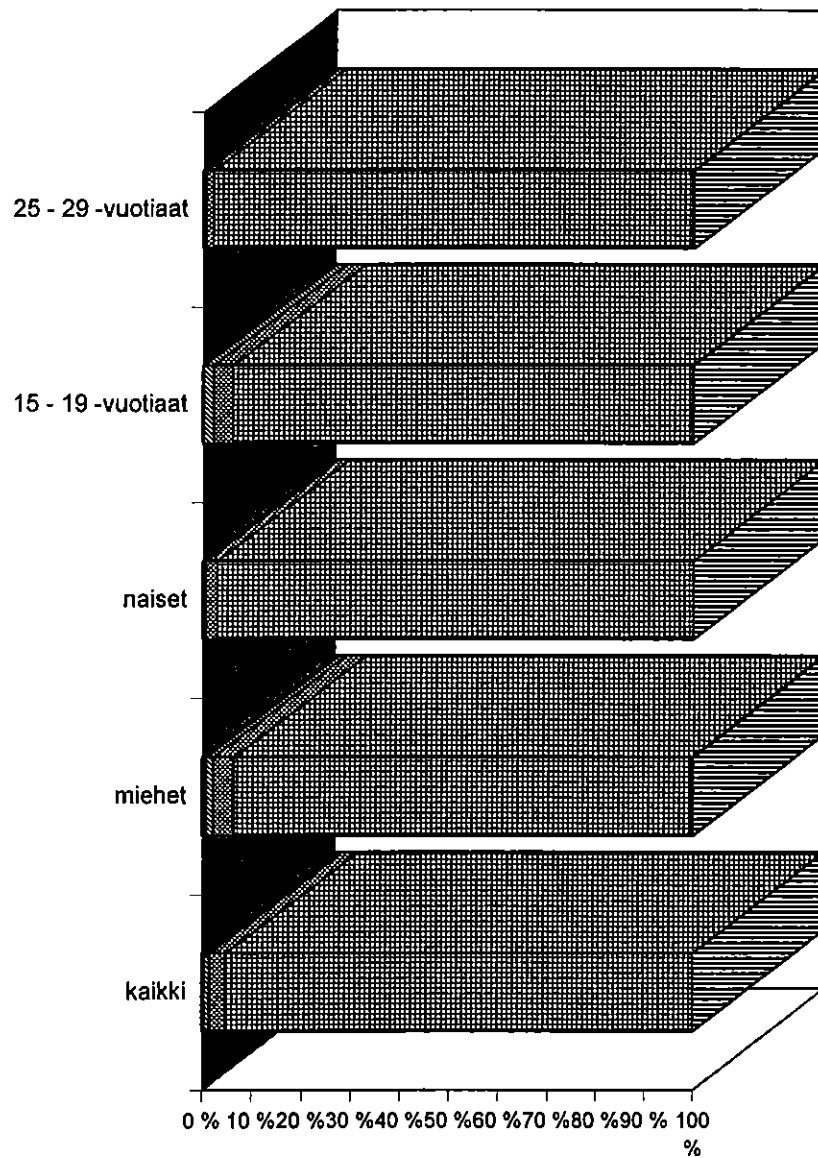
 EOS

On hyväksyttävää kiertää verotusta tekemällä pimeää työtä?

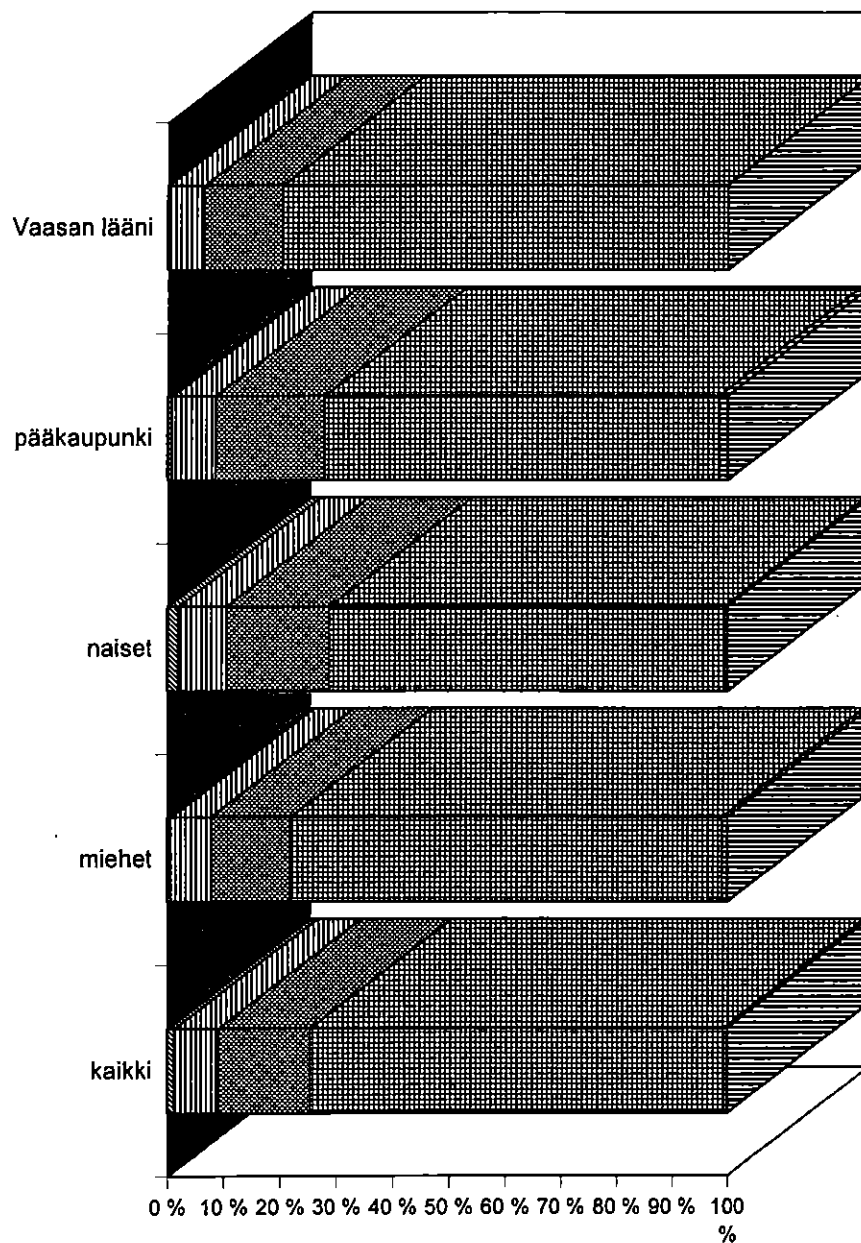
täysin samaa mieltä
 jokseenkin samaa mieltä
 jokseenkin eri mieltä
 täysin eri mieltä
 EOS

On hyväksyttävää myydä huumeita?

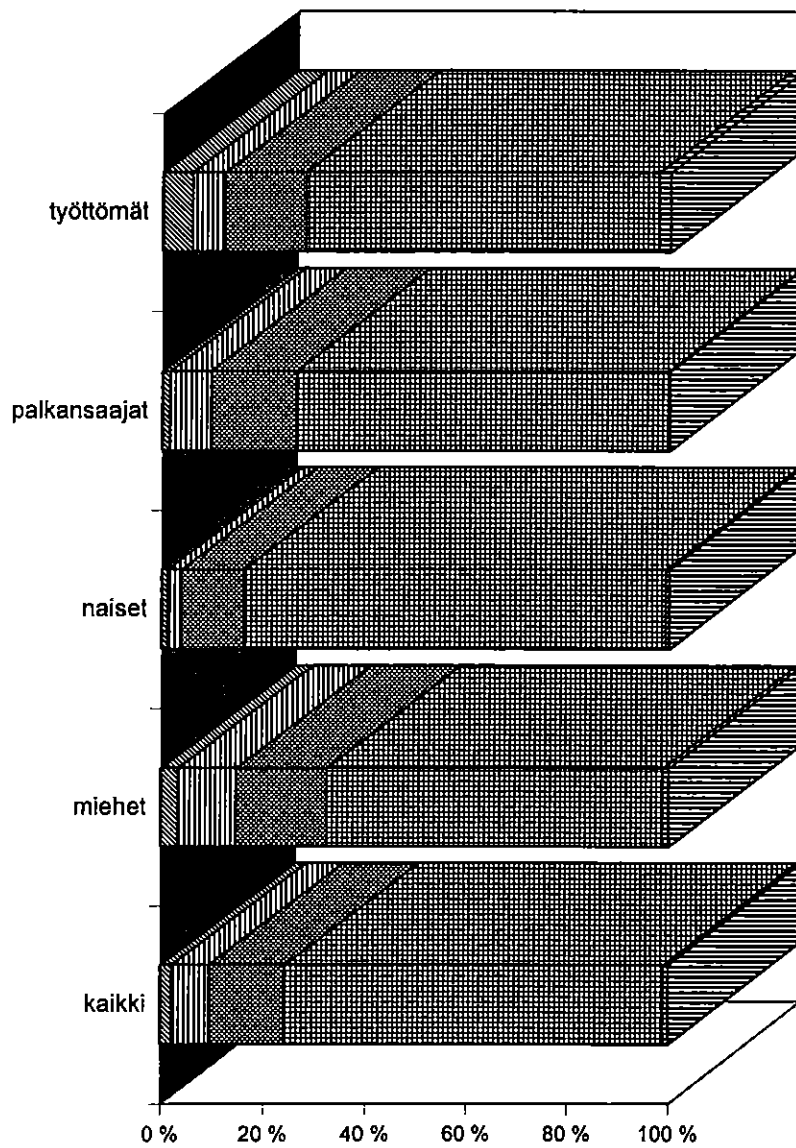
■ täysin samaa mieltä ■ jokseenkin samaa mieltä ■ jokseenkin eri mieltä ■ täysin eri mieltä ■ EOS

On hyväksyttävää tehdä iskuja turkistarhoille?

täysin samaa mieltä
 jokseenkin samaa mieltä
 jokseenkin eri mieltä
 täysin eri mieltä
 EOS

On hyväksyttävää osallistua ulkomaalaisia vastaan järjestettyyn mielenosoitukseen?

täysin samaa mieltä

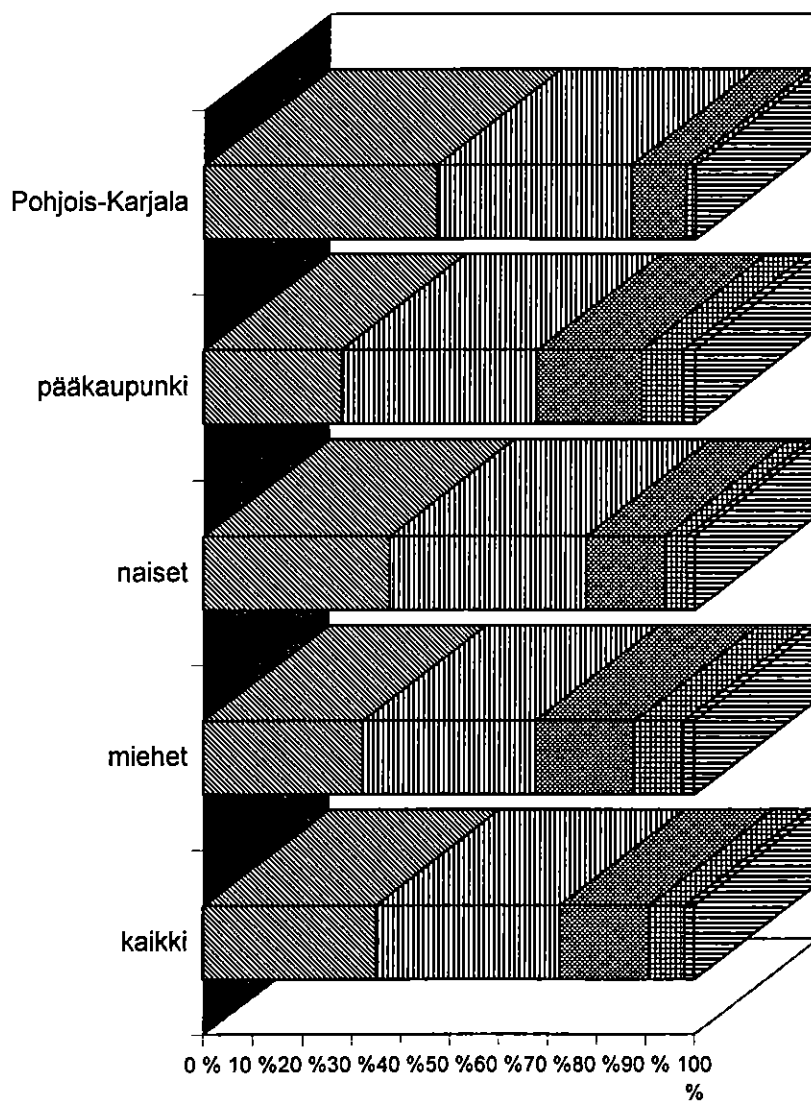
 jokseenkin samaa mieltä

 jokseenkin eri mieltä

 täysin eri mieltä

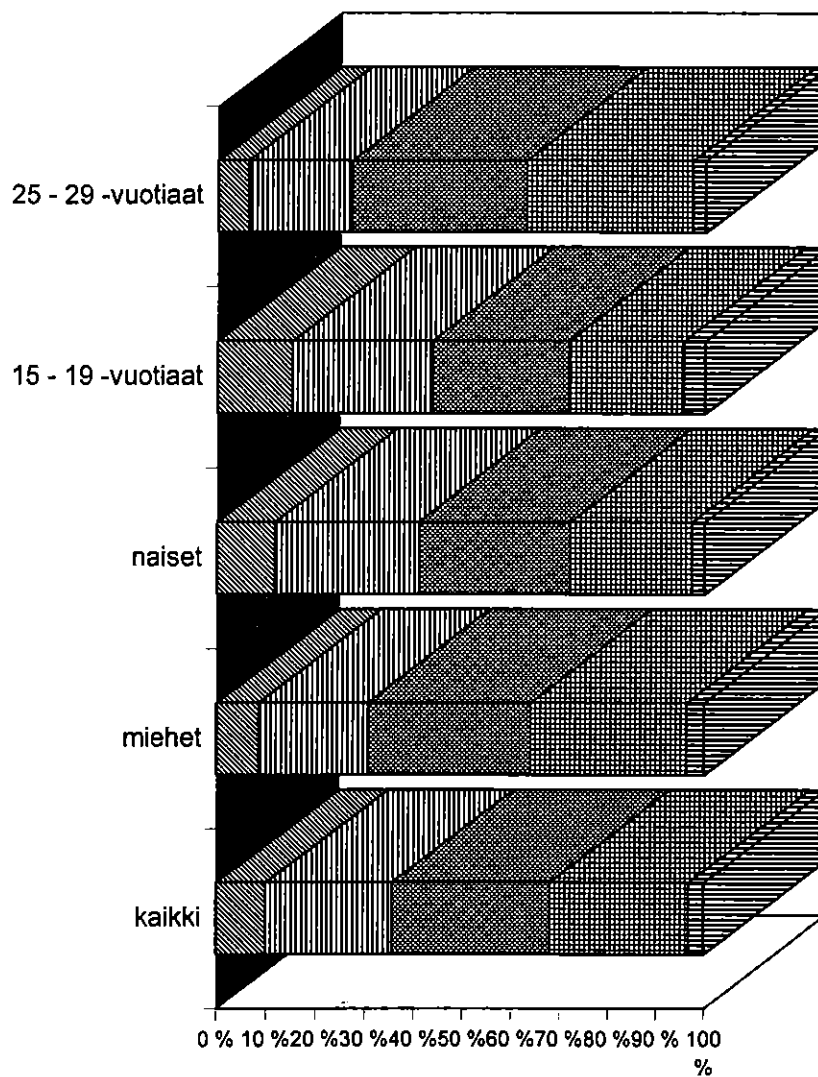
 EOS

Rasisimi on lisääntynyt viime vuosina suomalaisten nuorten keskuudessa?

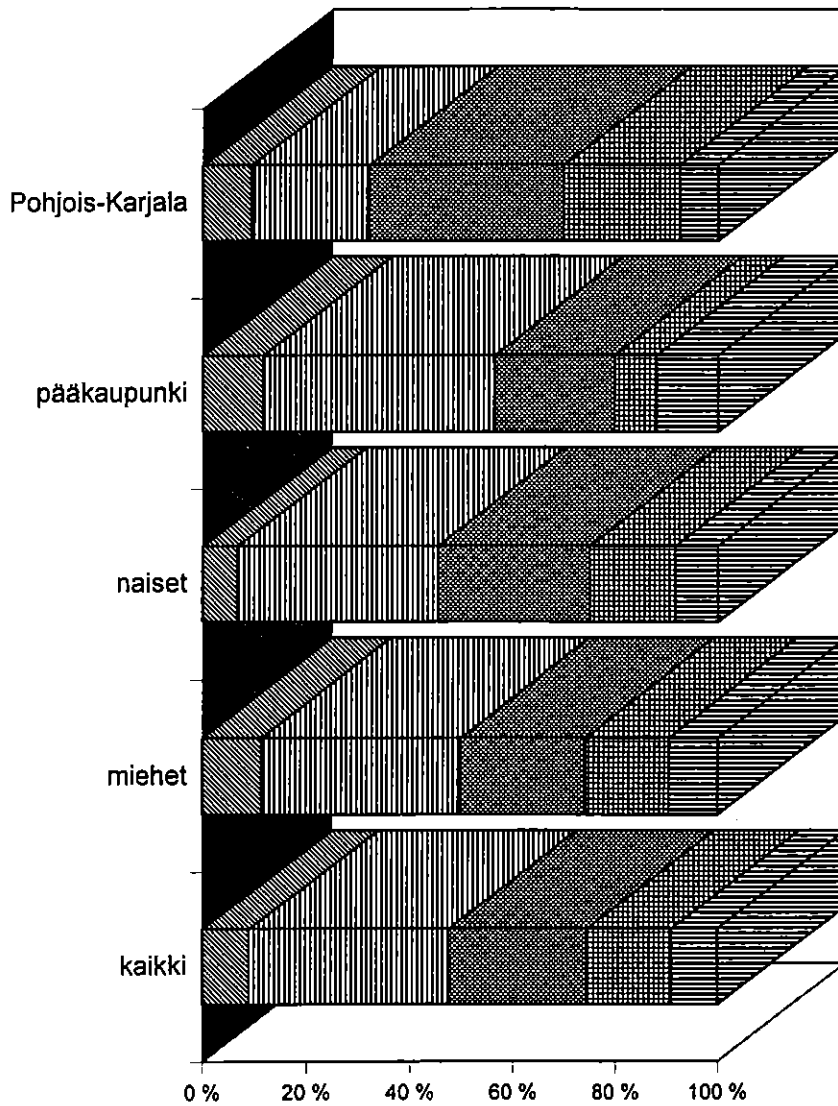
■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

Suomeen tulisi ottaa vastaan nykyistä enemmän pakolaisia?

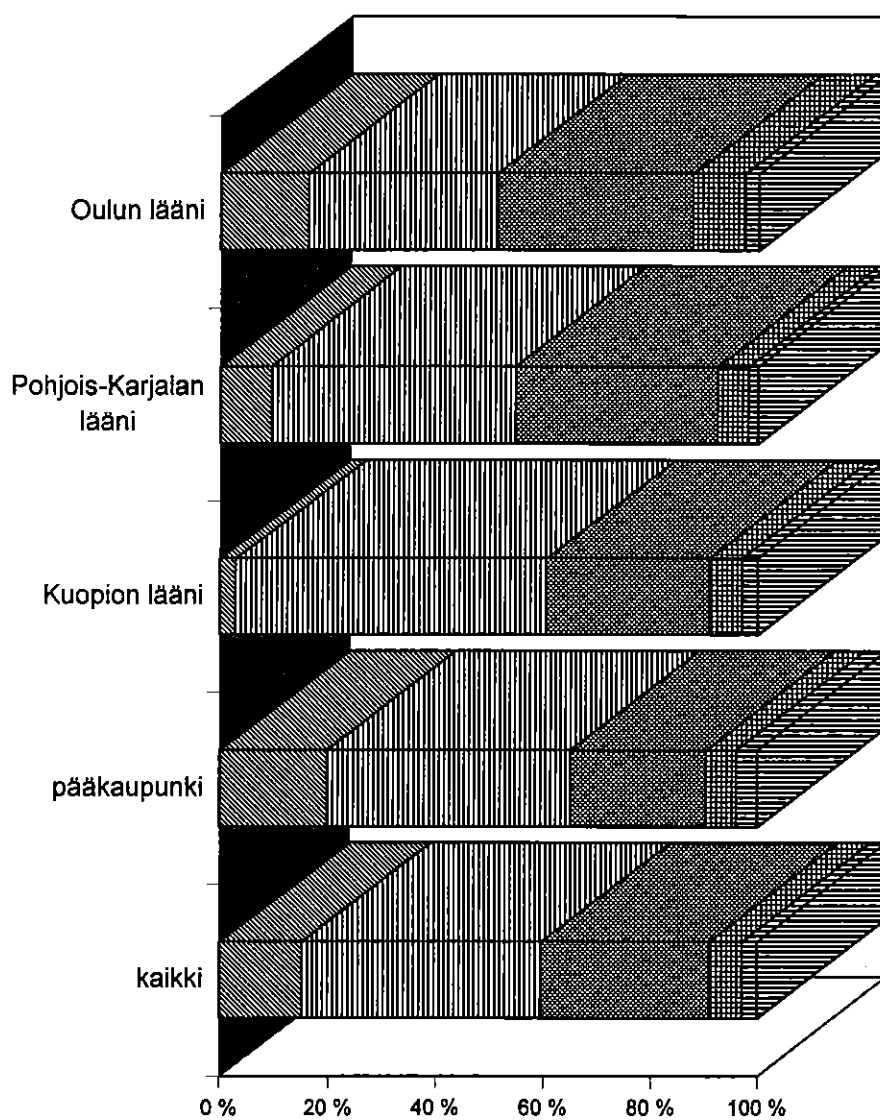
■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

EU-jäsenyys on osoittautunut edulliseksi Suomelle?

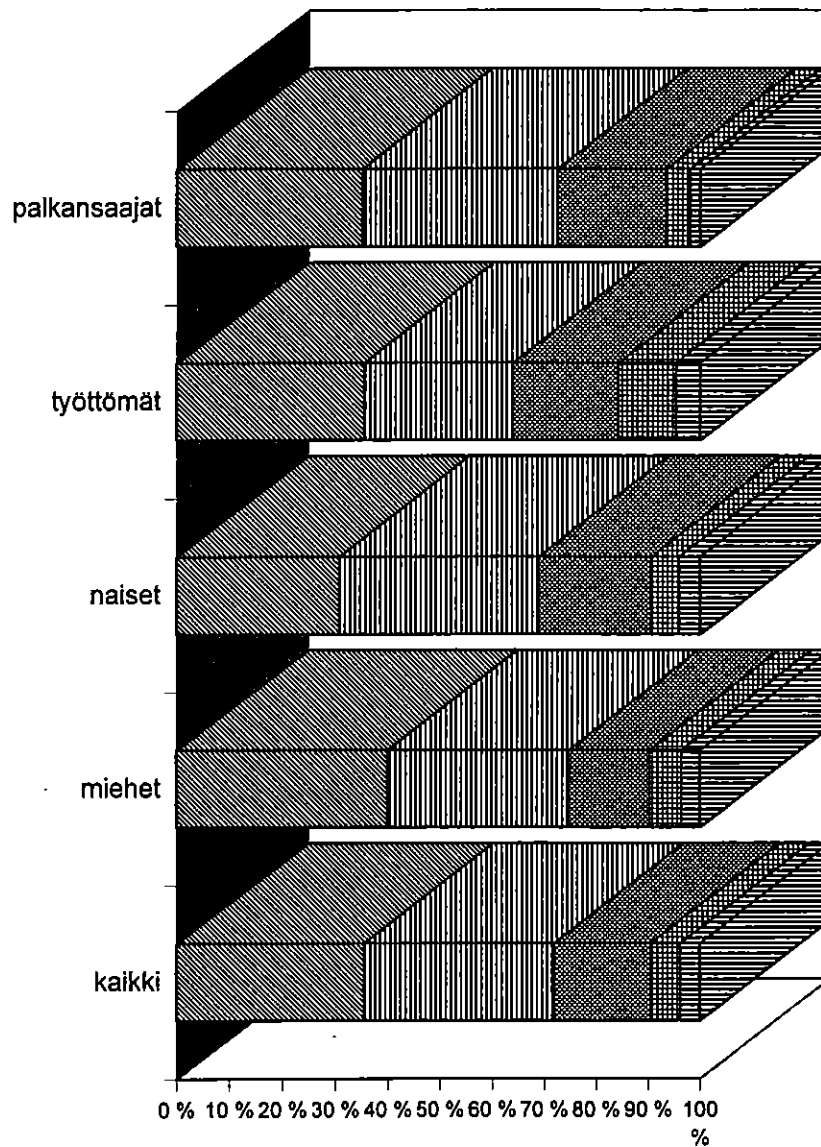
■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

**Kuinka tärkeinä oman elämäsi kannalta pidät ratkaisuja, jotka
tehdään Euroopan Unionissa?**

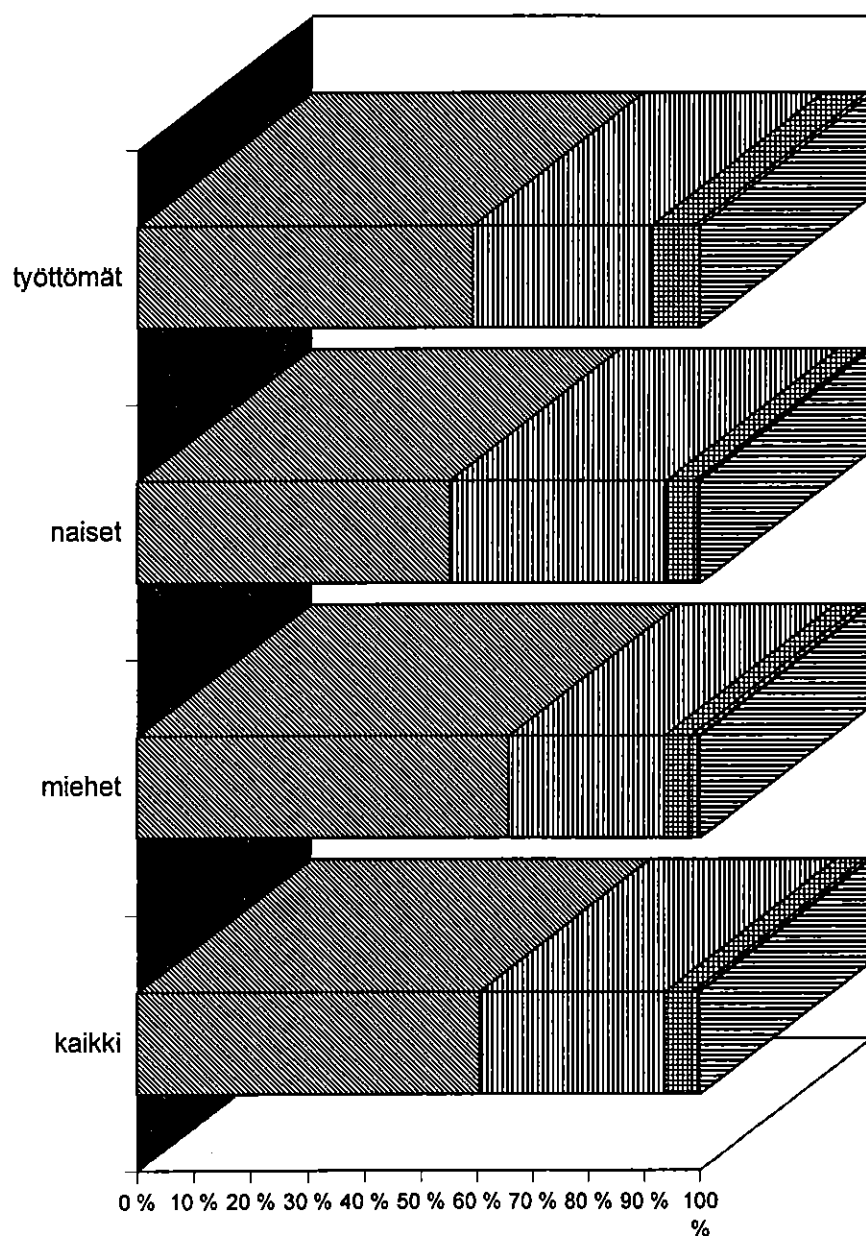
erittäin tärkeitä melko tärkeitä vähän tärkeitä ei lainkaan tärkeitä EOS

Nykyihmisen ei ole välttämätöntä kuulua mihinkään etujärjestöön?

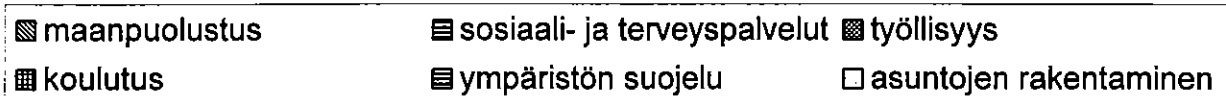
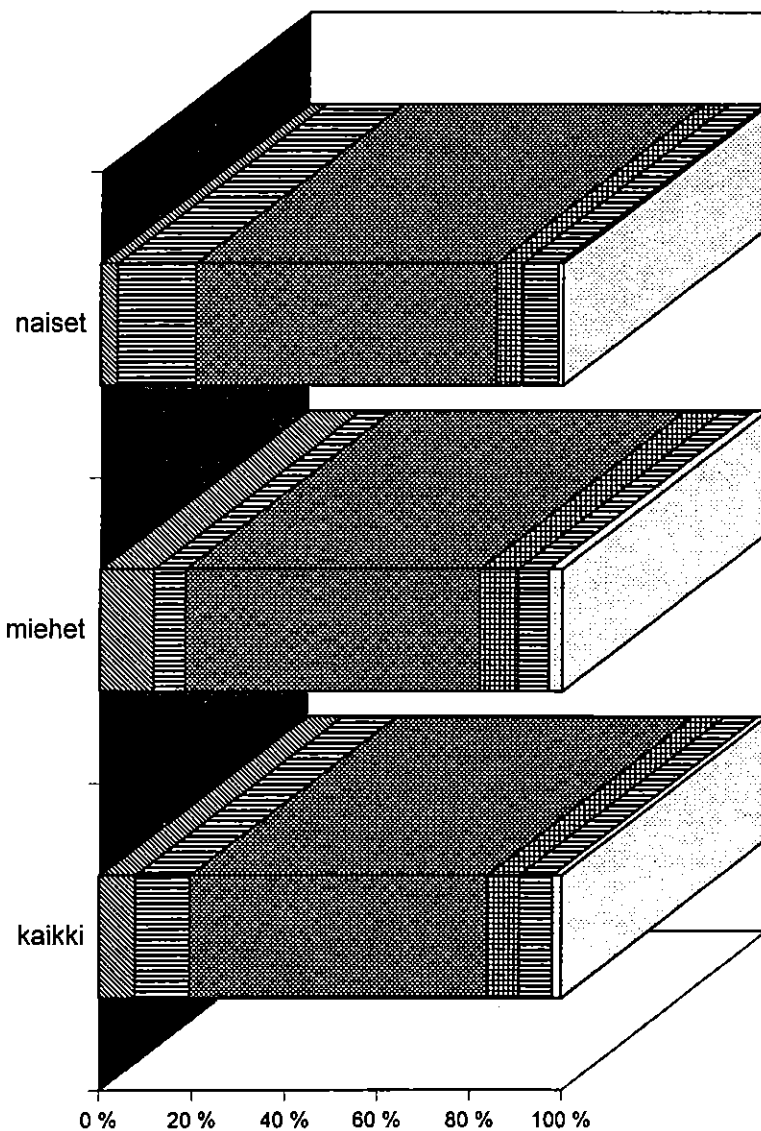
■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

Menestyminen elämässä on omasta itsestä kiinni?

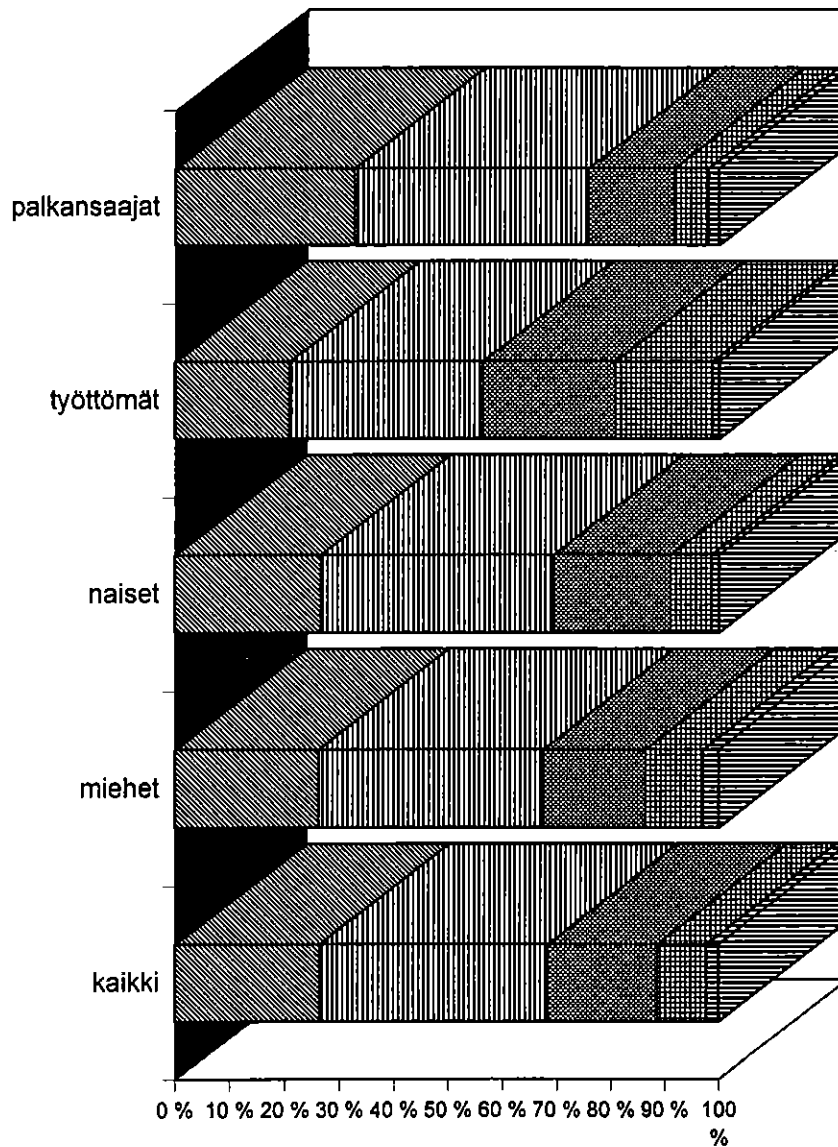

■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

Mikä on mielestäsi tärkein asia, johon päätöksentekijöiden tulisi tällä hetkellä panostaa?

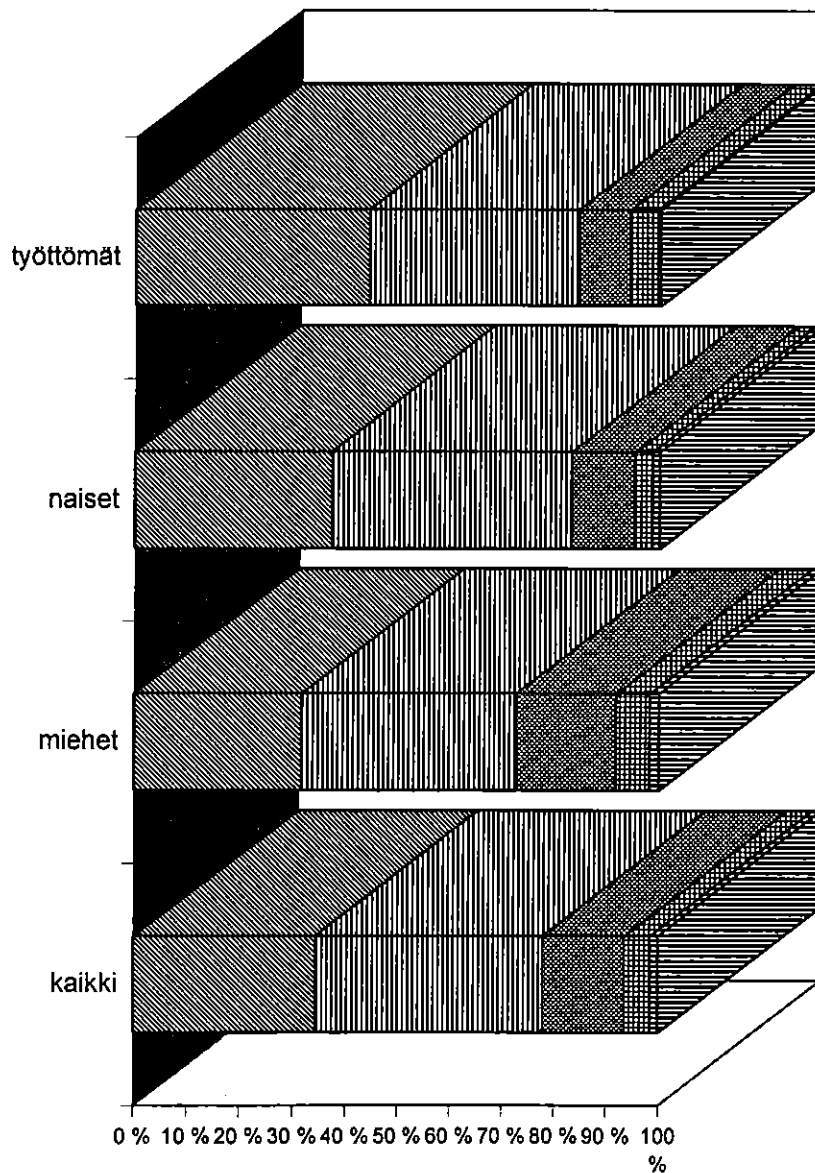

Nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen?

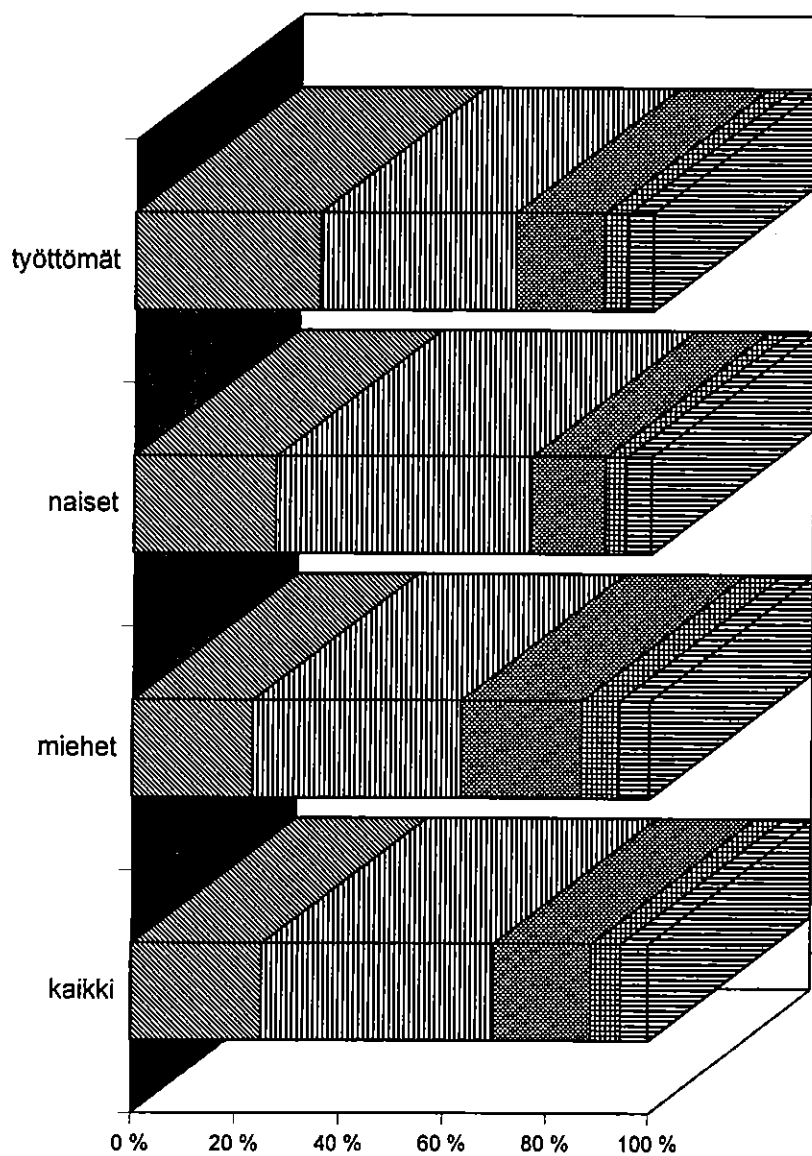
■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	

Väkivaltaisuus yhteiskunnassa alkaa lisääntyä ellei työttömyys nopeasti helpotu?

■ täysin samaa mieltä ■ jokseenkin samaa mieltä ■ jokseenkin eri mieltä
 ■ täysin eri mieltä ■ EOS

Sosiaalinen eriarvoisuus on kasvanut eri väestöryhmien välillä?

■ täysin samaa mieltä	■ jokseenkin samaa mieltä	■ jokseenkin eri mieltä
■ täysin eri mieltä	■ EOS	